

# סיכום הדף היומי

# שקלא וטריא

## בבא קמא כה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת  
דינה ליבה בת עטל זיל  
עובריה חיים בן רחל זיל  
ת.נ.צ.ב.ה



### גמרא

**ור"ט לית ליה דיו!** והא דיו דאורייתא הוא :

מרים נצטרעה על שדיברה לשון הרע אודות משה, ומשה צעק לפני ה' שירפא אותה, ועל זה ענה לו הקב"ה כדלהלן:

**יאמר יהוה אל-משה ואבירי ירק ירק בפניה הראה פנים זועפות הלא תכלם שבעת ימים ק"ו לשכינה תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף: ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא נטע עד-האסף מרים:**  
להלן ברייתא בתורת כהנים לגבי "ג מידות שהתורה נדרשת בהם:

**דתניא מדין ק"ו כיצד ?**

ויאמר ה' אל משה ואבירי ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים ק"ו לשכינה ארבעה עשר יום, אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון.

**(תירוץ) כי לית ליה דיו, היכא דמפריך ק"ו** כולו כמו במשנה, שאם תפרוך לא תלמד שום דין, שהרי מה שקרן משלם חצי נזק ברה"י כבר יודעים, **היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו**.

וממשיך ומבאר:

**התם שבעה דשכינה לא כתיבי, אתא ק"ו אייתי ארבסר, אתא דיו אפיק שבעה ואוקי שבעה.**

**אבל הכא ק"ו, חצי נזק כתיבי, ואתא ק"ו ואייתי חצי נזק אחרינא, ונעשה נזק שלם. אי דרשת דיו: אפריך ליה ק"ו !**  
**ורבנן שבעה דשכינה כתיבי תסגר שבעת ימים.**

**ור"ט ההוא תסגר דדרשינן דיו הוא,** מכאן אנו לומדים שאומרים 'דיו', שאל"כ היינו אומרים 'ד' ימים של הסגר.

**ורבנן ?**

**כתיבי קרא אחרינא ותסגר מרים.**

**ור"ט ההוא דאפי' בעלמא דרשינן דיו, ולא תאמר הכא משום כבודו של משה, אבל בעלמא לא, קמ"ל.**

### תנא שלא דורש 'דיו' ואע"ג דלא מפריך ק"ו

**א"ל רב פפא לאב"י והא האי תנא דלא דריש דיו, ואע"ג דלא מפריך ק"ו.**

הברייתא למטה דנה מהיכן לומדים זב שראה קרי שמתמא במגע ובמשא, כמו לגבי טיפה של זיבה.

**דתניא קרי בזב מניין ?**

**ודין הוא: מה טהור רוק בטהור באדם טהור טמא בזב ומטמא במשא.**

**בטמא קרי טמא ומטמא במגע (בגדים ואדם) בטהור באדם טהור, אינו דין שיהא טמא בטמא בזב ?**

ענה רב פפא מוכיח שלמרות שהתנא היה יכול לדרוש את הק"ו לגבי מגע, ולומר 'דיו' לגבי משא, ולמרות זאת הוא לומד את שניהם. לבסוף אב"י דוחה הוכחתו:

**וקא מייתי לה בין למגע בין למשא.**

**ואמאי ? נימא אהני ק"ו : למגע, אהני דיו: לאפוקי משא .**

**וכי תימא למגע לא אצטריך ק"ו, דלא גרע מגברא טהור ולכן אם לא ידרוש את הק"ו** הרי זה מפריך אותו לגמרי.

**איצטריך סד"א** מקרה לילה כתיב: **מי שקריו גורם לו** דהיינו הטהור, **יצא זה זב שאין קריו גורם לו, אלא דבר אחר זיבה גרם לו, קמ"ל .**

**מידי ולא ד"א כתיב!?** מקרה לילה כתוב, בין בטמא ובין בטהור משמע .

אלמא אין הוכחה, שכאן מדובר שאם יפרוך הק"ו לא ידרשו שום חידוש דין.

ענה הגמרא מנסה לחפש מי התנא של הברייתא הזאת, שטמא קרי אפילו במשא:

**ומאן תנא דשמעת ליה דאמר שכבת זרע של זב מטמא במשא ?**

**לא ר"א ולא רבי יהושע – דתנן שכבת זרע של זב :**

**א. רבי אליעזר: מטמא במגע ואין מטמא במשא.**

**ב. ורבי יהושע: אף מטמא במשא לפי שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה .**

הגמרא מדייקת שאפילו רבי יהושע לא מטמא במשא אלא משום הזיבה שמעורבת בו:  
**עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם אלא שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה, הא לאו הכי, לא.**

### [עד כאן דף כה עמוד א]

הגמרא ממשיכה לחפש מיהו התנא שמתמא במשא:

**אלא האי תנא הוא:** למדנו בתחילת המסכת, שיש שלושה אבות הטומאה ואלו הם: השרץ,

שכבת זרע וטמא מת, שאין מטמאים אלא במגע. להלן הדברים שמתמאים אפילו במשא.

**דתנן למעלה מהן: (1) זובו של זב, (2) ורוקו, (3) ושכבת זרעו, (4) ומימי רגליו, (5) ודם הנדה: מטמאין בין במגע בין במשא.**

**(קושיה) ודלמא ה"נ, לפי שא"א בלא צחצוחי זיבה ?**

**(דחיה) א"כ לתנייה גבי זובו** (2) במקום לכתוב רוקו ביניהם, **אלא משום דאתי מרוקו,**

דהיינו מהק"ו דלעיל.

### מפץ מטמא במת / בשרץ

מבואר בתורה בפרשת כלי מדין את החומרים המקבלים טומאת מת ואלו הם: בגד, עור, מעשה עזים וכלי עץ, אך מפץ לא מופיע שם .

להלן הגמרא דנה מהיכן לומדים שגם מפץ מקבל טומאת מת. בהתחלה הגמרא מנסה ללמוד זאת בק"ו מזב, ודוחה זאת שלא יכולים ללמוד לגבי טומאת שבעה משום שיפרוך הק"ו את ה'דיו', ואחר כך מסבירה ששרץ נלמד מק"ו מזב, ומת לומד משרץ בגז"ש. בנוסף יבואר שהגז"ש של שרץ ומת מופנה משני הצדדים שלא תפרוך את הק"ו .

**א"ל רב אחא מדפתי לרבינא והא האי תנא לא דריש דיו ואע"ג דלא מפריך ק"ו:**  
**דתניא מפץ,** דהיינו כמין שטיח העשוי מקנים, **במת מניין שמתמא באהל המת ?**

**ודין הוא: עיזמה פכין של חרס קטנים שטהורים בזב,** שכלי חרס מטמא מאוירו בלבד, ומתוך שפיו צר אינו יכול להכניס את אצבעו בתוכו וגם למדרס אינו ראוי, וגם בהיטו אינו מטמא, שהפסוק קרא הסיט בלשון נגיעה (ראוי לנגיעה), **מטמא במת .**

**מפץ שמתמא בזב,** שראוי למדרס, **אינו דין שיטמא במת !?**

רב אחא מדפתי מוכיח שהתנא מפריך ב'דיו', למרות שלא מפריך את הק"ו לגמרי, כדלהלן:

**וקמייתי לה בין לטומאת ערב בין לטומאת שבעה,** למרות שזב מטמא טומאת ערב בלבד.

**ואמאי? אימא: אהני ק"ו לטומאת ערב, ואהני דיו לאפוקי טומאת שבעה .**  
**ק"ו שרץ מזב – מפץ**

**א"ל רבינא** כבר רמא ניהליה ר"נ בר זכריה לאב"י, וא"ל אב"י **תנא ממפץ** במת

**בשרץ מייתי לה מפץ במת – ר"ל השרץ נלמד בק"ו מזב, ואחר כך מלמד בגז"ש למת. כדלהלן :**

**וה"ק מפץ בשרץ מניין ?**

**ודין הוא: ומה פכין קטנים שטהורים בזב, טמאין בשרץ שטמא בכעדשה, ובשיעור** הזה אפשר להכניסו בתוך הפכין .

**מפץ שטמא בזב, אינו דין שיהא טמא בשרץ ?**

דמי ואע"ג שחשב עליה לנוקבה אין מטמא במשא דהתם סתמא אין עומדת לנקיבה אלא ע"י מחשבתו אבל צמיד פתיל סתמו עומד להפתח וא"ת מה לפכין קטנים שכן מטמא מאוירן שיכול לתלות שער של מת פניהן ובסמוך נמי דיינין ק"ו מפכין קטנים דמטמא בשרץ ואם כן בכעדשה נמי יכול ליכנס בפיו וי"ל כלי עץ יוכיחו [שאינו מטמא מאוירו ועם כל זאת מטמא במת] מה לשאר כלים שכן נעשין אב הטומאה תאמר במפץ כו' פכין קטנים יוכיחו [והיינו לומדים מהצד השווה שבהם] וא"ת מפכין גדולים מצי גמר דלא מטמא מדרס כדנפקא לן בפרק ר' עקיבא (שבת פד: ושם) דכלי חרס אין מטמא מדרס ומטמא טמא מת ושמא ניחא ליה למינקט פכין קטנים שטהורין מכל טומאת זב:

ע' תוספות ד"ה ומה פכין קטנים שטהורין בזב. שאין יכול ליגע בהם בתוכם מפני שפיהם צר ובהיטו נמי לא מטמא כדפירש בקונ"ט מה שבא לכלל מגע בא לכלל היסט ושאין בא לכלל מגע כו' ואע"פ שראוי לנגיעת שער הזב לא מטמא משום דבעינן ראוי לנגיעת בשר דטומאת שער נפקא לן מבשר הזב וא"ת דבפרק קמא דנדה (דף ה:) אמרינן דכלי חרס המוקף צמיד פתיל הניצול באהל המת אין ניצול במעת לעת שבנדה ובהנזקין (גיטין דף סא:) נמי פריך בסופו וניחוש שמא תסיטם אשתו נדה אלמא משמע דמטמא בהיטו אע"ג דאין בא לכלל מגע ואור"ת דצמיד פתיל בא לכלל מגע חשבינן ליה, מפני שעומד להפתח, ואע"ג דגבי קולית בבילה (עצם שיש בו מוח שאינו מטמא) אמר בהעור והרוטב (חולין דף קכז:) דמחוסר נקיבה כמחוסר מעשה

# סיכום הדף היומי

# שקלא וטריא

## בבא קמא כה



א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלוזי נשמת  
דינה ליבה בת עטל זיל  
עובדיה חיים בן רחל זיל  
ת.נ.צ.ב.ה

### גז"ש מת משרץ

אלא מפץ במת מניין ?

נאמר בגד ועור בשרץ ונאמר בגד ועור במת:

מה בגד ועור האמור בשרץ, מפץ טמא בו, אף בגד ועור האמור במת, מפץ טמא בו.

מופנה !

דאי לא מופנה, איכא למפרך: מה לשרץ שכן מטמא בכעדשה, תאמר במת שאין מטמא בכעדשה אלא בכזית ? (תירוץ) לאיי אפנויי מופנה.

להלן הפסוקים שהגמרא דורשת אותם לגבי ההקש של טומאת מת ושרץ לשכבת זרע:

**שרץ**  
אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אֲהָרֹן וְהוּא צְרוּעַ אֹזֵב בְּקַדְשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וְהִנְגַּע בְּכָל-טִמְאֵת-נֶפֶשׁ אֹזֵב אִישׁ אֲשֶׁר-תִּצָּא מִמֶּנּוּ שְׁכַבַת-זֶרַע:  
אֹזֵב אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל-שֶׁרֶץ אֲשֶׁר יִטְמָא-לוֹ אֹזֵב אִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא-לוֹ לְכָל טִמְאֹתוֹ:  
**טמא מת**  
אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אֲהָרֹן וְהוּא צְרוּעַ אֹזֵב בְּקַדְשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וְהִנְגַּע בְּכָל-טִמְאֵת-נֶפֶשׁ אֹזֵב אִישׁ אֲשֶׁר-תִּצָּא מִמֶּנּוּ שְׁכַבַת-זֶרַע:

מכדי שרץ אתקש לשכבת זרע –

דכתיב או איש אשר תצא וגו' וסמיך ליה או איש אשר יגע בכל שרץ: וכתוב ביה בשכבת זרע וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע.

בגד ועור דכתב רחמנא בשרץ, למה לי? ש"מ לאפנויי.

הניחא למ"ד מופנה מצד אחד למידין, ואין משיבין, שפיר.

(קושיה) אלא למ"ד למידין ומשיבין מאי איכא למימר ?!

דמת נמי אפנויי מופנה מכדי מת אתקש לשכבת זרע דכתיב והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו וגו' וכתוב ביה בשכבת זרע וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע.

בגד ועור דכתב רחמנא במת למה לי ?

ש"מ לאפנויי. והוי מופנה משני צדדין.

הניחא למ"ד דון מינה ואוקי באתרא – ר"ל שיכולים ללמוד טומאת מת במפץ בגז"ש משרץ, מה שרץ מטמא במפץ ה"ה לגבי מת. אוקי באתרא והיינו כמו שבכל טומאת מת טמא שבעת ימים ה"ה לגבי מפץ.

אלא למ"ד דון מינה ומינה מאי איכא למימר? ר"ל שלומדים את המפץ משרץ כפי הדין שם, והיינו ששם טמא טומאת ערב ה"ה כאן.

(תירוץ) אמר רבא אמר קרא וכבסתם בגדיכם ביום השביעי כל טמאות שאתם מטמאין במת לא יהו פחותין משבעה כלומר יש גזירת הכתוב שכל טומאת מת טמאים

שבעת ימים.

### שן ורגל פטורים מרשות הרבים – מקור הדין

ותהא שן ורגל חייב ברשות הרבים מקל וחומר:

ומה קרן שברשות הניזק, אינו משלם אלא חצי נזק, ברשות הרבים חייבת, שן

ורגל שברשות הניזק משלם נזק שלם, אינו דין שברה"ר חייב ?!

אמר קרא ובער בשדה אחר ולא ברה"ר.

[עד כאן דף כה עמוד ב]

# סיכום הדף היומי

# שקלא וטריא

## בבא קמא כו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת  
דינה ליבה בת עטל ז"ל  
עובדיה חיים בן רחל ז"ל  
ת.נ.צ.ב.ה



### מידי כוליה קאמרינן!?

**פלגא קאמרינן:** מכיוון שלומד מקרן, וכוונתו שיהא כדינו לשלם חצי נזק.

**אמר קרא וחצו את כספו של זה ק"ר ולא כספו של אחר.**

**שן ורגל – ברשות הנזק משלם נזק שלם**

**ולא תהא<sup>ע"י</sup> שן ורגל חייבת ברשות הנזק אלא חצי נזק-**

**מק"ו מקרן:**

**ומה קרן שברה"ר חייבת, ברשות הנזק אינה משלמת אלא חצי נזק, שן ורגל**

**שברשות הרבים פטורה, אינו דין שברשות הנזק משלם חצי נזק.**

**אמר קרא מיטב שדהו ישלם תשלומין מעליא.**

**חיוב קרן ברשות הרבים**

**ולא תהא קרן ברה"ר חייב מק"ו-**

**ומה שן ורגל שברשות הנזק נזק שלם, ברה"ר פטורה, קרן שברשות הנזק חצי**

**נזק אינו דין שברה"ר פטורה.**

**אמר רבי יוחנן אמר קרא יחצון פסוק מיותר: אין חצי נזק חלוק, לא ברה"ר ולא**

**ברה"ו.**

**פטור אדם מכופר**

**ויהא אדם חייב בכופר<sup>ע"י</sup> דהיינו שהרג במזיד ולא אתרו בו, מק"ו :**

**ומה שור שאינו חייב בארבעה דברים, חייב בכופר כשהרג, אדם שחייב בארבעה**

**דברים אינו דין שיהא חייב בכופר!?**

**אמר קרא ככל אשר יושת עליו – עליו על נזקי שור משלם, ולא על נזקי אדם שישנו**

**במיתה או בגלות.**

**ויהא שור חייב בארבעה דברים מק"ו-**

**ומה אדם שאינו חייב בכופר, חייב בארבעה דברים, שור שחייב בכופר, אינו דין**

**שיהא חייב בארבעה דברים!?**

**אמר קרא איש כי יתן מום בעמיתו ולא שור בעמיתו.**

**האם רגל משלם כופר**

**איבעיא להו רגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הנזק, והיינו במקום החיוב של רגל,**

**מהו שתשלם כופר?**

**להלן צדדי הספק:**

**מי אמרינן מידי דהוה אקרן: קרן, כיון דעבד תרי ותלתא זמני, אורחיה הוא,**

**ומשלם כופר, ה"נ לא שניא שרגל מועדת מתחילתה להלך ולדרוס.**

**או דלמא קרן כוונתו להזיק, האי אין כוונתו להזיק.**

*להלן ברייתא המביאה את שיטת רבי טרפון שלומד ששור תם משלם כופר ברשות הנזק, ומכך מוכיחה הגמרא שלמד דין זה מכופר של רגל. לאחר מכן הגמרא מנסה לדחוק הוכחה זו, שלומד ממקור אחר. אכן לבסוף מסיקה שיש כופר ברגל. בנוסף מביאה עוד הוכחה על כך.*

**ת"ש הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ונגחו לבעל הבית**

**ומת:**

**השור בסקילה, ובעליו, בין תם בין מועד, משלם כופר שלם דברי ר' טרפון.**

**כופר שלם בתם לרבי טרפון מנא ליה?**

**לא משום דסבר ליה כרבי יוסי הגלילי: דאמר תם משלם חצי כופר ברה"ר,**

**ומייתי לה מק"ו מרגל ר"ל כמו שרבי טרפון לומד לגבי קרן ברשות הנזק שמשלם חצי נזק שלם**

**מק"ו משן ורגל (כמבואר במשנה), ה"ה לגבי כופר: והיינו כמו שן ורגל שמשלמים כופר ברשות**

**הנזק, ה"ה קרן אלמא מוכח מכאן איכא כופר ברגל.**

**הגמרא דוחה שלא למד מקרן ורגל - כדלהלן:**

<sup>ע"י</sup> תוספות ד"ה ולא תהא שן ורגל כו'. **וא"ת הא אמר כספו של זה ולא כספו של אחר וי"ל דאין** למעט מכספו **אלא חצי נזק שמשלם מגופו** דכספו של זה חצי נזק מגופו ולא של אחר וכאן אם היה בחצר הנזק חצי נזק הוה משתלם מן העלייה, אבל לעיל אי הוי מחייב שן ורגל ברה"ר הוה משתלם מגופו כמו קרן **וא"ת היכי גמר הכא מקרן, מה לקרן דין הוא שאפילו בחצר הנזק לא משלם אלא חצי נזק, שכן אין משתלם מן העלייה ויש לומר צרורות יוכיחו שמשתלם מן העלייה לרב פפא (לעיל ג: ואין משלם אלא חצי נזק וא"ת אי שן ורגל בחצר הנזק חצי נזק אמאי איצטרך כספו של זה ולא כספו של אחר דהשתא ק"ל דלעיל ליכא וי"ל דאי לאו כספו הוה שביקנו ק"ו דהכא דמיקל בתשלומין והוה עבדין קל וחומר דלעיל דמחמיר בתשלומין:**  
<sup>ע"י</sup> תוספות ד"ה ויהא אדם חייב בכופר. מלא תקחו כופר לנפש רוצח לא נפקא דההיא (אמר) דאיצטרך דלא תשקול מיניה ממונא למפטריה כדאמרינן בפרק אלו נערות (כתובות דף לז:)  
**והכא איירי שיהרג וישלם כופר כמו השור ומדתנא דבי חזקיה (שם דף לה.) לא נפקא אלא**

**(דחיה) אמר רב שימי מנהרדעא תנא מניזקין דרגל מייתי לה. וכך לומד: מה רגל**

**ברשות הרבים פטור מניזקין, וברשות הנזק משלם נזק שלם, קרן שברשות הרבים משלם חצי**

**כופר (רבי יוסי הגלילי), אינו דין שישלם ברשות הנזק כופר שלם.**

**(קושיה) ולפרוך: מה לניזקין דרגל שכן ישנן באש אך כופר אינו באש (כמבואר**

**בברייתא לעיל (י) חומר שור מאש). אלמא דא"א ללמוד מניזקין, ומוכרח לומר שלומד מרגל**

**עצמו, כדלעיל.**

**(תירוץ) מטמון וכך לומד: מה רגל ברשות הרבים פטור מניזקין, וברשות הנזק משלם נזק**

**שלם אפילו בטמון, קרן וכו'.**

**(קושיה) מה לטמון שכן ישנו בבור שאם הגדי טמון בשק ונתגלגל ונפל לבור חייב.**

**(תירוץ) מכלים שפטור בבור ולומד מכלים של רגל.**

**(קושיה) מה לכלים שישנן באש?**

**(תירוץ) מכלים טמונים של רגל.**

**(קושיה) מה לכלים טמונים שישנן באדם?**

**(מסקנה) אלא לאו ש"מ מכופר דרגל מייתי לה. - אלמא איכא כופר ברגל ש"מ.**

*רב אחא מביא עוד ראיה שיש כופר ברגל, כדלהלן:*

**א"ל רב אחא מדפתי לרבינא ה"נ מסתברא דאיכא כופר ברגל:**

**דאי ס"ד ליכא כופר ברגל, ותנא מניזקין דרגל מייתי לה,**

**לפרוך: מה לניזקין דרגל שכן ישנן ברגל?**

**(מסקנה) אלא לאו ש"מ מכופר דרגל מייתי לה. אלמא איכא כופר ברגל שמע**

**מינה.**

### מתניתין

**אדם מועד לעולם: בין שוגג, בין מזיד, בין ער, בין ישן.**

**סימא את עין חבירו ושיבר את הכלים: משלם נזק שלם:**

### גמרא

**קתני סימא את עין חבירו דומיא דשיבר את הכלים:**

**מה התם כלים<sup>ע"י</sup> נזק, אין, ארבעה דברים, לא שלא שייך בהם, אף סימא את עין חבירו:**

**נזק, אין, ארבעה דברים, לא – שאינו מתחייב אלא על מזיד או קרוב למזיד, שכתובים**

**בפסוק של כי יריבון אנשים' דהיינו בדומה למריבה.**

[עד כאן דף כו עמוד א]

### מקור הדין של חיוב נזק אפילו בשוגג

#### מנא הני מילי?

**אמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה אמר קרא פצע תחת פצע –**

*יש בפסוק זה שני דברים מיותרים והיינו: א. משום שכבר לומדים דיני נזק בפסוק אחר (כי יתן מום בעמיתו) ולא היה צריך לכתוב כלל, ב. ועוד שלא כתוב פצע בפצע אלא תחת פצע. להלן שני הדינים שלומדים מזה:*

**(1) לחייבו על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון.**

**(2) ליתן צער במקום נזק<sup>9</sup> כלומר אפילו במקום שמשלם נזק, חייב בנוסף לשלם**

**דמי צער. ולולא דרשה זו היינו אומרים שמתחייב רק כשאינו משלם נזק, כגון**

**שניקב אותו בשפוד על ציפורניו, שאינו מפחית מכספו.**

לפטור בשוגג בלא מתכוין כמו במזיד במתכוין שזה כזה אבל כופר באדם כל זמן דלא אשכחן דפטור בשום מקום לא מצינו למילף מיניה כלל:

<sup>9</sup> תוספות ד"ה האי מיעיב ליה ליתן צער במקום נזק. **ורפוי ושבט ובושת כולה מצער ילפינן** דחייב במקום נזק כדמשמע בהחובל (לקמן דף פה). דאמר תנא וכולן חייבין בתשלומין במקום נזק מנהני מילי אמר רב זביד משמיה דרבא אמר קרא פצע תחת פצע כו' משמע דכולהו ילפינן מצער. **ולרב פפא דאמר התם אמר קרא ורפא ירפא ליתן רפוי במקום נזק כולהו ילפינן מרפוי וא"ת דהכא משמע דצער שלא במקום נזק פשוט טפי דאיצטרך קרא לצער במקום נזק ובפרק החובל (שם): משמע איפכא דאמר צער שלא במקום נזק דמשלם מאן תנא וי"ל דשלא (1) במקום נזק דלקמן היינו במקום שלא עשה רושם כדקתני כוואו על צפרניו (2) וצער שלא במקום נזק דהכא היינו על בשרו שניכר רישומו ולא אפחתיה מכספיה (3) וצער במקום נזק דהכא כגון קיטע ידו ושיבר רגלו דאפחתיה מכספיה דההוא לא שמעינן ליה לא מחבורה ולא מכווה:**

# סיכום הדף היומי

# שקלא וטריא

## בבא קמא כו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת  
דיינה ליבה בת עטל ז"ל  
עובדיה חיים בן רחל ז"ל  
ת.נ.צ.ב.ה

פלוגתא דר' יהודה בן בתירא ורבנן:

דתניא הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות:

א. רבנן: בין בבת אחת בין בזה אחר זה כולן פטורין – שצריך שיכה את כל הנפש, ואין כאן כל הנפש.

ב. ר' יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקירב מיתתו.

[עד כאן דף כו עמוד ב]

להלן הגמרא מביאה מספר מקרים ודנה לגבי חיוב נזקין, ארבעה דברים, מלאכת שבת, חיוב גלות, עבד לצאת לחרות, כשיימא את עבדו והפיל את שינו. הגמרא מביא רשימה של שנים עשר דינים בשם רבא:

1) אמר רבה היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה ועמד ונפלה:

לענין נזקין חייב – כ"ל בשוגג ומזיד ואונס ורצון.

לענין ארבעה דברים פטור – כמו שלמדנו לעיל במשנה שהוא דומיא דכלים, והיינו רק במתכוון.

לענין שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה - צריך שיתכוון לעשות מלאכה, ושוגג היינו ששכח שהיום הוא שבת או שמלאכה זו אסורה.

לענין גלות שנפלה על אדם ומת: פטור – כתוב 'מכה נפש בשגגה' ולא נקרא שגגה רק כשהיה לו ידיעה בתחילה.

לענין עבד פלוגתא דרשב"ג ורבנן<sup>א</sup>.

דתניא הרי שהיה רבו רופא ואמר לו 'כחול עיני', וסימאה. 'חתור לי שיני', והפילה:

א. [רבנן]: שחק באדון ויצא לחרות.

ב. רשב"ג אומר ושיחתה עד שיתכוין לשחתה.

2) הכיר בה ושכחה ועמד ונפלה.

לענין נזקין חייב.

לענין ד' דברים פטור - למרות שהכיר מ"מ אינו מתכוון.

לענין גלות חייב - דאמר קרא בשגגה: מכלל דהוה ליה ידיעה - והא הויה ליה ידיעה.

לענין שבת פטור – למרות שנקרא שוגג לענין גלות, מ"מ לענין שבת צריך שיתכוון לעשות מלאכה.

לענין עבד פלוגתא דרשב"ג ורבנן.

3) נתכוין לזרוק שתיים וזרק ארבע-

לענין נזקין חייב.

לענין ד' דברים פטור.

לענין שבת פטור מלאכת מחשבת בעינן.

לענין גלות פטור אשר לא צדה אמר רחמנא: פרט לנתכוין לזרוק שתיים, וזרק ד',

שהרי צדה [לשינא אחרינא חייב, שאינו בתורת 'וכי יזיד' אלא כי 'ינוס שמה']:

לענין עבד פלוגתא דרשב"ג ורבנן.

4) נתכוין לזרוק ארבע וזרק שמנה-

לענין נזקין חייב.

לענין ד' דברים פטור.

לענין שבת: באומר כל מקום שתמצא תנוח, אין (חייב), שהרי יש כאן מלאכת מחשבת שזרק ארבעה, אי לא, לא. [אבל מתכוון לזרוק שתיים וזרק ד', אפילו באומר 'כל מקום תנוח' פטור, שלא כיוון למלאכה].

לענין גלות: אשר לא צדה פרט לנתכוין לזרוק ארבע וזרק שמנה.

לענין עבד פלוגתא דרשב"ג ורבנן.

5) ואמר רבה זרק בעל הכלי כלי מראש הגג, ובא אחר ושברו במקל: פטור

- מנא תבירא תבר, שהרי סופו להישבר.

6) ואמר רבה זרק מזיק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים או כסתות:

בא אחר וסלקן, או קדם וסלקן: פטור - בעידנא דשדייה פסוקי מפסקי גיריה.

אפילו הזרוק עצמו נטלו פטור, והיינו גרמא בנזקין.

7) ואמר רבה זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקבלו בסייף-

<sup>א</sup> לטובתו של עבד כי התם אבל נתכוין לעין אע"פ שנתכוין לטובתו, או לא נתכוין לטובתו[אבן על חיקו] אע"ג דלא נתכוין לעין לא:

<sup>א</sup> תוספות ד"ה לענין עבד פלוגתא דרשב"ג ורבנן. תימה דבפ"ק דקדושין (דף כד: ושם ד"ה מיבעי) מוקמי רבנן האי ושחתה להשיט ידו במעי שפחה וסימא עובר שבמעייה דפטור משום שלא נתכוין לעין וה"ל לא נתכוין וי"ל דלא פטורו רבנן אלא היכא דלא נתכוין לעין וגם נתכוין

# סיכום הדף היומי

# שקלא וטריא

## בבא קמא כז

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת  
דינה ליבה בת עטל ז"ל  
עובדיה חיים בן רחל ז"ל  
ת.נ.צ.ב.ה



הדר פשטה עבדו כגופו שורו כממונו שאין לו דעת לסלק וחייב.

## הדרן עלך כיצד הרגל

### מתניתין

המניח את הכד ברה"ר, ובא אחר ונתקל בה, ושברה: פטור. (1) ואם חזק בה: בעל החבית חייב בנזקו.

### גמרא

הגמרא שואלת מדוע התנא התחיל לדבר בכד ומסיים בחבית, וגם שואלת על זה משני מקומות נוספים, כדלהלן:

(קושיה) פתח בכד וסיים בחבית?

(2) ותנן נמי - זה בא בחביתו וזה בא בקורתו, ופגעו זה בזה, נשברה כדו של זה

בקורתו של זה פטור שלשניהם יש רשות להלך.

פתח בחבית וסיים בכד?

(3) ותנן נמי זה בא בחביתו של יין, וזה בא בכדו של דבש, נסדקה חבית של דבש

ושפך זה יינו, שדמי דבש יקרים, והציל את הדבש לתוכו: אין לו אלא שכרו כשאר

פועל, אין בעל הדבש משלם לו דמי יינו שהפסיד.

פתח בכד וסיים בחבית?

(תירוץ) אמר רב פפא היינו כד היינו חבית: למאי נפקא מינה?

למקח וממכר דהיינו כשהמוכר סיכם עם הלוקח למכור לו חבית (גדול) יכול ליתן לו כד

(קטנה), ולא אומרים שזה מקח טעות.

היכי דמי: הגמרא מנסה להבין באיזה מקרה יש למוכר רשות:

אילימא: באתרא דכדא לא קרו חבית, וחבית לא קרו כדא - הא לא קרו לה!?

(מסקנה) לא צריכא<sup>29</sup>: דרובא קרו לה לכדא, כדא, ולחביתא, חביתא. ואיכא נמי

דקרו לחביתא כדא, ולכדא חביתא,

מהו דתימא זיל בתר רובא, קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב אלא המוציא

מחבירו עליו הראיה.

[עד כאן דף כז עמוד א]

## [משנה] ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור

אמאי פטור? איבעי<sup>30</sup> ליה לעיוני ומיזל?

א. אמרי דבי רב משמיה דרב: בממלא רה"ר כולה חביות.

ב. שמואל: באפילה שנו.

ג. רבי יוחנן: בקרן זזית - כשנכנסים ממבוי למבוי, מן הצד הניחה בצד המבוי בקרן,

וכשהחזיר פניו לא ראה את הקרן.

ד. אמרי במערבא משמיה דר' עולא: לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן

בדרכים, שלא תאמר שדווקא באפילה או בקרן זזית פטור, אלא אפילו באורה פטור.

להנך זוזי [ע' מהר"ם ביאור בזה] צריך לאוקמי שיש ללוקח מעות המכר והקנה לו אגב קרקע

או אחר כך הוזלו הכדים והחביות אי נמי [קאי על השאלה הראשונה: שהסוגיא הולכת גם

משם]. הכי פירושו מהו דתימא זיל בתר רובא אע"פ שהדמים מסייעים למוחזק קמ"ל [מדובר

שהחבית הוא יותר יקר מהכד, וכגון שהלוקח הסכים לקנות כד, ושילם דמי חבית, ואז הוא

מוחזק במעות והדמים מסייעים לו שקנה חבית, והמוכר טוען שהרוב קורא לכד כד, ולא חבית].

וה' דהוי מצי למימר איפכא מהו דתימא זיל בתר חזקה קמ"ל [מתי הלוקח אומר קיים בנפשיה

והוא מוחזק, נגד הדמים]. דאין הולכין בתר חזקה אלא אחר הרוב אם הדמים מסייעין לרוב

אלא משום דמתניתין מוכחא דבא להשמיענו דלא אזלין בתר רובא דכד וחבית חדא נינהו ולפי

זה אתי שפיר טפי אליבא דרב מאליבא דשמואל מדשמיעין דלא אזלין בתר רובא אלא היכא

שהדמים מסייעים למוחזק ולא שמעיין זה במקום דאין הדמים מסייעים:

<sup>29</sup> תוספות ד"ה: "הג אמאי פטור איבעי ליה לעיוני. אבל הך לא פריך אמאי חייב במזקו

כשהזקק איבעי ליה לעיוני כדפירשתי לעיל (דף כג. ד"ה ולחייב) דיותר יש לו לשמור שלא יזיק

אמר הכי והא דאמר (לעיל דף כב.) הניח חנוני נרו מבחוץ בעל הגמל פטור ולא אמר איבעי ליה

לעיוני וי"ל דדוקא במקום הליכתו אמרינן איבעי ליה לעיוני וקצת קשה הא דאמר רבא לעיל

כי אית לך רשות לסגויי עילאי ואמאי אית ליה רשות לסגויי [אך לא לבטע ב'] הא בהמה נמי

איבעי לה לעיוני כדמוכח בהפרה (לקמן דף נב:) דשור פקח ביום פטור [לגבי בהמה שנפלה

לבור ביום, שהיה לה לראות ולא ראתה] וליכא למימר בממלא רה"ר שאינה יכולה לעבור אלא

דרך עליה דא"כ לבטעו נמי אית לה רשותא:

(8) המקרה הנ"ל של התינוק בא שור המועד וקבלו בקרניו-

פלוגתא דר' ישמעאל בנו של יוחנן בן ברוקא ורבנן:

דתניא ונתן פדיון נפשו:

א. [רבנן] דמי ניזק - ולכן פטור, שהתינוק הוא לאו בר דמים.

ב. ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר דמי מזיק ר"ל המזיק היה אמור

להיות חייב מיתה, והתורה חסה עליו ומשלם את דמיו תמורתם, ואזי הוא חייב (ר"ח).

(9) ואמר רבה נפל מראש הגג ברוח מצויה (קרוב למזיד) ונתקע באשה-

חייב בד' דברים: בנזק בצער בריפוי בשבת, אבל בשת לא -

דתנן אינו חייב על הבשת עד שיהא מתכוין.

וביבמתו לא קנה - למרות שהבא ביבמתו אפילו בשוגג קנאה, אך צריך שיתכוון לביאה,

ואכן לא כיוון.

(10) ואמר רבה נפל מראש הגג, ברוח שאינה מצויה, והזיק ובייש:

חייב על הנזק ופטור בד' דברים.

(11) ברוח מצויה והזיק ובייש:

חייב בד' דברים.

ופטור על הבשת. ואם נתהפך לאחר שהתחיל ליפול, חייב אף על הבשת, למרות

שאינו מתכוון לבייש.

דתניא ממשמע שנאמר ושלחה ידה איני יודע שהחזיקה מה ת"ל והחזיקה?

לומר לך כיון שנתכוין להזיק, אע"פ שלא נתכוין לבייש.

(12) ואמר רבה הניח לו גחלת על לבו-

ומת: פטור - שהיה לו לסלקה.

על בגדו ונשרף: חייב ומה שלא סילק משום שסבר שיתבע אחר כך אותו בב"ד.

אמר רבא תרויהו תננה: ומפרט:

על לבו:

דתנן כבש עליו לתוך האור או לתוך המים, ואינו יכול לעלות משם, ומת חייב.

דחפו לתוך האור או לתוך המים, ויכול לעלות משם, ומת פטור.

בגדו:

דתנן קרע את כסותי<sup>31</sup>, שבר את כדי, כלומר שכיוון לומר אם תרצה תקרע ותשלם,

חייב.

על מנת לפטור: פטור.

בעי רבה הניח גחלת על לב עבדו מהו?

להלן צדד' ספקו:

כגופו דמי והיה לו לסלקו ולא סילקו ופטור.

או כממונו דמי.

אם תמצא לומר כגופו דמי:

שורו מהו?

<sup>29</sup> תוספות ד"ה קרע כסותי חייב. תימה היכי מייתי ראייה דלמא שאני הכא שהיה לו להסיר

הגחלת מעל בגדו תדע מדנקט רבה על בגדו חייב מכלל דעל בשרו פטור והתם לקמן (דף צב.)

תנן סמא את עיני אפי' על מנת לפטור חייב אלא ע"כ על בשרו פטור משום שהיה לו להסיר

כמו בעל לבו ומת וי"ל דהא פשיטא ליה דמעל בשרו יסיר הגחלת ומעל בגדו לא חייש ולא

איצטרך לאתויי ראייה אלא שלא תאמר כיון שמנח על בגדו והוא שותק א"כ דעתו הוי שיפטר

דחא אשכחן אפי' במצוה לקרוע דחייב:

<sup>30</sup> תוספות ד"ה המניח. ואיכא נמי דקרו לחביתא כדא ולכדא חביתא. תרויהו צריכי שאם

התנה לתת לו כד והקנה לו בסודר ונתחייב הלוקח לתת דמים יכול הלוקח לומר לא אתן לך

דמים אם לא נתת לי חבית דקרי ליה לחביתא כדא לפי שהוא מוחזק ולא אזלין בתר רובא ואם

התנה לתת לו חבית ונתן הלוקח דמים יכול לומר לו המוכר לא אתן לך אלא כד דקרי לכדא

חביתא ולא אזלין בתר רובא ואומר ר"ת דאפי' רב דאמר בפרק המוכר פירות (ב"ב דף צב.

ושם ד"ה וליחזי) ולקמן בהפרה (דף מו.) הולכין בממון אחר הרוב גבי המוכר שור לחבירו

ונמצא נגחן הכא מודה שיכול המוחזק לומר למוציא אע"פ שהרוב מסייעך לא תוציא ממני ממון

דקים לי בנפשאי שאני מן המיעוט אבל בנמצא נגחן לא מצי אמר מוכר קים לי בנפשאי שאני

מן המיעוט דזבי לנכסתא דאדרבה יאמר הלוקח למוכר אתה הטעתני דקים לי בנפשאי שאני

מן הרוב דזבי לרדיא וא"ת ונחזי אי דמי כדא אי דמי חביתא כדפריך לקמן בריש הפרה (שם)

ובהמוכר פירות (ב"ב דף צב.) וניחזי אי דמי לרדיא ושם אפרש בע"ה דאפילו לרבנן דפליגי

אר' יהודה בהמוכר את הספינה (שם דף עז:) גבי מכר הצמד לא מכר הבקר דלית להו הדמים

מודיעין פריך וי"ל דלא שייכא הכא הודעת דמים דקרובים דמי הכד לדמי החבית א"נ

שמכר לו כדים או חביות שוה מאתיים זוז ולא שייך לומר בזה הודעת דמים כלל ומיירי דאית

ליה זוזי דלא שייך לומר שקול כך בזוזק ולספרים דגרסי בהפרה ובהמוכר פירות אי דליתנהו

# סיכום הדף היומי

# שקלא וטריא

## בבא קמא כז



א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת  
דינה ליבה בת עטל זיל  
עובדיה חיים בן רחל זיל  
ת.נ.צ.ב.ה

**אמר רב פפא לא דיקא מתניתין אלא: או כשמואל או כרבי יוחנן, שהמניח לא פשע,**

ולכן המשנה אמרה נתקל, אבל לפי רב שהמניח פשע, אפילו ששבר בכוונה עדיין פטור.

**דאי כרב, מאי אריא נתקל, אפילו שבר נמי?**

**(תירוץ) הוא הדין דאפי' שבר, והאי דקתני נתקל, איידי דבעי למתני סיפא (2)**

**ואם הוזק בה בעל חבית חייב בנזקו, דדוקא נתקל, אבל שבר ברצון לא, שבעל**

**החבית פטור, דהוא דאזיק אנפשיה, קתני רישא (1) נתקל.**

להלן שני מעשים שאדם נתקל בכליו של השני, ועם כל זאת, חייבו את הנתקל לשלם.

**הוא עובדא בנהרדעא וחייב שמואל – כשמעתייה וכאן היה באור היום.**

**בפומבדיתא וחייב רבא.**

**לימא רבא כשמואל ס"ל?**

**(תירוץ) אמר רב פפא קרנא קרן זויית דעצרא בית הבד הוי, דכיון דברשות קעבדי,**

שמנהגם היה כשבית הבד מלא, האחרונים שבים, היו מניחים את כליהם בר"ה עד שיוכלו

להיכנס, איבעי ליה לעיוני ומיזל.

### דמי בושתו

**שלח ליה רב חסדא לר"נ הרי אמרו** והיינו מנהג הדינים לגבות מדמי בושת, חוץ מדיני

נזקו, כדלהלן:

בועט בחבירו לרכובה<sup>פ</sup> של הבועט שלש סלעים.

**ולבעיטה ברגל: חמש.**

**ולסנוקרת לקח אוקף של חמור והיכה: שלש עשרה.**

**לפנדא בית יד דמרא מעדר ולקופינא הברזל דמרא מאי?**

**שלח ליה: חסדא חסדא קנסא קא מגבית בבבל?!**

**אימא לי גופא דעובדא היכי הוא?**

**שלח רב חסדא ליה: דההוא גרגותא בור מים דבי תרי, דכל יומא הוא דלי חד מנייהו**

ר"ל מנהגם היה להשתתף בבור, וכל אחד יש לו יום קבוע לדלות.

**אתא חד קא דלי ביומא דלא דיליה. אייל השני יומא דידי הוא!**

**לא אשגח ביה, שקל פנדא דמרא מחייה!**

**אייל רב נחמן מאה פנדי בפנדא למחייה היה לראשון להכותו, שהרי גזל מימיו, אפילו**

**למ"ד לא עביד איניש דינא לנפשיה, במקום פסידא עביד איניש דינא לנפשיה,**

ר"ל עד שיבא לב"ד, הוא ימשיך לדלות, ולא ידע כמה דלה, או שמא יכלה המים, ואזי במקרה

כזה יכול לעשות דין לעצמו.

### אי עביד איניש דינא לנפשיה - מחלוקת

**דאתמר-**

**א. רב יהודה אמר לא עביד איניש דינא לנפשיה.**

**ב. רב נחמן אמר עביד איניש דינא לנפשיה.**

היכא דאיכא פסידא, כ"ע לא פליגי דעביד איניש דינא לנפשיה.

כי פליגי: היכא דליכא פסידא-

**רב יהודה אמר לא עביד איניש דינא לנפשיה, דכיון דליכא פסידא, ליזיל קמיה**

**דינא.**

**ר"נ אמר עביד איניש דינא לנפשיה, דכיון דבדין עביד, לא טרח.**

[עד כאן דף כז עמוד ב]

<sup>פ</sup> תוספות ד"ה הרי אמרו לרכובה שלשה. י"מ דלעני שבישראל קאמר אבל אחרים הכל לפי המבייש והמתבייש ולר"י נראה דהיינו לגדול שבישראל דומיא דההיא דתנן בהחובל (לקמן דף ז) סטרו נתן לו מאתים זוז ומוקי לה (לקמן ד' צא). לגדול שבישראל:

# שיקלא וטריא

## סיכום הדף היומי

### בבא קמא כח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת  
דינה ליבה בת עטל ז"ל  
עובדיה חיים בן רחל ז"ל  
ת.נ.צ.ב.ה



**מאי לאו בשאינה יכולה להציל ע"י דבר אחר**, שבדין עשתה, ועם כל זאת, אינה יכולה לעשות דינה בנפשה. וכאן הקושיא היא לכ"ע, שכאן ישנו הפסד, הואיל ובעלה מוכה כל שעה. (דחיה) לא שיכולה להציל ע"י דבר אחר, ולא כדון עשתה. אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר? פטורה.

**(קושיא) אי הכי, אדתני סיפא: ושלחה ידה, פרט לשליח ב"ד שפטור על הבושת - לפלוג ולתני בדידה? בד"א בשיכולה להציל ע"י ד"א, אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר פטורה.**  
**(תירוץ) ה"נ קאמר: בד"א בשיכולה להציל ע"י דבר אחר, אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר נעשה ידה כשליח ב"ד ופטורה.**

**ת"ש** הרי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו, שהוחזקו מעולם לעבור שם, או שבעל השדה נתן להם רשות, נטלה ונתן להם מן הצד לצד אחר:

**מה שנתן, נתן. ושלו שנטל עכשיו, לא הגיעו לא זכה בה, והרי הם זכו בשתי הדרכים. (קושיא) ואי אמרת עביד איניש דינא לנפשיה, לנקוט פזרא מקל וליתבי וישב על הדרך הראשון, מכיון שמה שנתן כבר זכו בו, אז יש לו זכות בראשון?!**

- א. רב זביד משמיה דרבא: גזירה שמא יתן להם דרך עקלתון שלא דינה הוא.
- ב. רב משרשיא אמר בנותן להם דרך עקלתון.
- ג. רב אשי אמר כל מן הצד דרך עקלתון הוא: משום קרובה לזה ורחוקה לזה,

אבל כשהייתה באמצע השדה היה דרך ממוצע לכולם.  
**(קושיא) אי הכי אמאי שלו לא הגיעו? לימא להו שקולו דידכו והבו לי דידי?!**  
**(תירוץ) משום דרב יהודה דאמר רב יהודה מיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו.**  
**ת"ש בעל הבית שהניח פאה מצד אחד, ובאו עניים ונטלו מצד אחר: זה זה פאה.**

**(קושיא) וא"א עביד איניש דינא לנפשיה, אמאי זה זה פאה? לנקוט פזרא וליתבי.**  
**(תירוץ) אמר רבא מאי זה זה פאה? לפוטרו מן המעשר שאף הפאה הנשארת נחשבת כהפקר, למרות שהוא לקח לאחמ"כ, מבואר בבביתא למטה:**

**כדתניא המפקיר את כרמו, והשכים בבקר ובצרו: חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה, לומדים פסוק מיותר (תעזוב), ופטור מן המעשר, שלא כתוב עליו 'תעזוב', ואז תעזוב כל דהו פטור.**

### מתניתין

**נשברה כדו ברה"ר והוחלק אחד במים או שלקה בחרסית חייב. רבי יהודה אומר: במתכין חייב, באינו מתכין פטור.**

[לקמן (כט.) יתבאר (אביי) שחולק על ר"מ בשני מקרים: בשעת הנפילה, האם נתקל פושע, ולאחר נפילה, האם הפקיר רשותו ולא את בורו זהו הבור שאסרה התורה. בנוסף, אביי יפרש היכן משמע במשנה את שתי המקרים הללו.]

[עד כאן דף כח עמוד א]

**(קושיא) מתיב רב כהנא בן בג בג אומר: אל תיכנס בסתר לחצר חברך ליטול את שלך שלא ברשות, שמא תראה עליו כגנב, אלא שבור את שיניו כלומר קח בחזקה ואמור לו שלי אני נוטל.**

**(תירוץ 1) א"ל עמך** וכי נראה בעיניך שתשובה הוגנת היא (פירוש אחר: תהא עמך תשובה זו, שאינה כלום)? בן בג בג יחידאה הוא ופליגי רבנן עליה.

**(תירוץ 2) רבי ינאי אמר מאי 'שבור את שיניו'? בדין שתבעו בב"ד.**

**(קושיא) אי הכי 'ואמור לו', ואמרים ב"ד לו מיבעי ליה?!**

**'שלי אני נוטל', שלו הוא נוטל מיבעי ליה? קשיא.**

**ת"ש שור שעלה ע"ג חבירו להורגו, ובא בעל התחתון ושמט את שלו, נפול עליון ומת פטור.**

**מאי לאו** שהעליון במועד דליכא פסידא, שאם היה מניח לעליון להורגו, היה יכול לגבות דמי שור התחתון בב"ד? אלמא עביד איניש דינא לנפשיה.

**(דחיה) לא, בתם דאיכא פסידא, שאם יבאו לב"ד, העליון ימית אותו ואינו יכול לגבות אלא חצי נזקו והשאר יפסיד.**

**(קושיא) אי הכי, אימא סיפא:**

**דחפו לעליון ומת: חייב.**

**ואי בתם: אמאי חייב?!** [במועד מובן שהיה לו לשומטו, ולא לדחוף אותו, אבל בתם הרי היה בהול, ומדוע מתחייב.]

**(תירוץ) שהיה לו לשמטו, ולא שמטו.**

**תא שמע הממלא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן: בעל החצר משבר ויוצא, משבר ונכנס.**

**(תירוץ) משבר ויוצא: לב"ד, משבר ונכנס: להביא זכיותיו כגון שהיה אחד טוען שהחצר שלו, והלך להביא שטר שקנה שדה זו.**

**נרצע שהגיע יובל ואינו רוצה לצאת - כיצד דינו**

**ת"ש מניין לנרצע שכלו לו ימיו שהגיע היובל ורבו מסרוב מפציר בו לצאת, וחבל הרב לעבד ועשה בו חבורה, שהוא פטור?**

**ת"ל לא תקחו כופר לצורכו שום ממון לשוב: לא תקחו כופר לשב מי שרוצה לחזור לקלקלו להיות עבד. פירוש אחר, למי שדינו 'שב אל משפחתו'.**

**(תירוץ) הכא במאי עסקינן: בעבדא גנבא שיש לו הפסד. והגמרא מפרטת:**

**(קושיא) עד האידינא לא גנב, והשתא גנב?!**

**(תירוץ 1) עד האידינא, הוה אימתיה דרביה עליה. השתא לית ליה אימתא דרביה עליה.**

**(תירוץ 2) ר"נ בר יצחק אמר בעבד שמסר לו רבו שפחה כנענית-**

**עד האידינא, היתירא, והשתא איסורא שהרי הוא בן חורין, שמותר להלקותו להפרישו מאיסור.**

**ת"ש המניח את הכד ברה"ר וממלא כל הר"ה (רב), ובא אחר ונתקל בה ושברה: פטור.**

**טעמא דנתקל בה<sup>90</sup>, הא שברה חייב? אלמא לא עביד דינא בנפשיה.**

**(תירוץ) הוא הדין אפי' שברה, והאי דקתני נתקל, איידי דקבעי למיתני סיפא: אם הוזק בעל חבית חייב בנזקו, דדוקא נתקל, אבל שבר לא, דהוא אזיק נפשיה, קתני רישא נתקל.**

**ת"ש וקצתה את כפה ממון דמי בושתו. הפסוק דיבר בשני אנשים שהיו במריבה, ואשתו של אחד מהם החזיקה במקום הבושת שלו וביישתו.**

<sup>90</sup> ולתרוייהו לא פריך דאע"ג דאיירי בממלא, ליכא פסידא דלא דמי לחצר חבירו, שאדם יכול להקיף ברה"ר וליילך בכל מקום שירצה.  
<sup>91</sup> קשה מדוע קושיא זו דווקא לפי המ"ד לא עביד איניש דינה לנפשה, הרי לכ"ע קשה. אכן, התוס' לא גורסים. כן הקשה הגר"א על רש"י.

<sup>90</sup> תוספות ד"ה אי בתם אמאי חייב. בשלמא אי איירי במועד יש לו להתחייב שאינו בהול והיה לו לשומטו אבל אי בתם איירי לא סלקא דעתך שהיה לו לשומטו לפי שהוא בהול שירא להפסיד ולא מסיק אדעתיה לשומטו:  
<sup>91</sup> תוספות ד"ה טעמא דנתקל הא שבר חייב. אליבא דרב פריך דמוקי לה בממלא דבלא ממלא מודה ר"נ דאין לו לשבר דאיבעי ליה לסגויי באידך גיסא דלא פליג אכולהו אמוראי דלעיל

# סיכום הדף היומי

# שקלא וטריא

## בבא קמא כח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת  
דיינה ליבה בת עטל ז"ל  
עובדיה חיים בן רחל ז"ל  
ת.נ.צ.ב.ה



א. רבה: במתכוין להורידה למטה מכתיו ונתקל והוטחה בכותל חייב, דנתקל פושע הוא.

(קושיה) א"ל אביי מכלל דמחייב ר"מ אפילו נפשה נימוחה הכד מעצמה על כתפיו?!  
א"ל אין מחייב היה ר"מ אפי' נפשה ולא נשאר אלא אזנה בידו.  
(קושיה) אמאי? אנוס הוא? ואנוס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר.  
וכי תימא ה"מ לענין קטלא, אבל לענין נזקין חייב!

[עד כאן דף כח עמוד ב]

### גמרא

יבאר מחלוקת בין רב ושמואל בשתי נקודות: א. על מה חייבה התורה בבור והיינו האם על הבלו או על חבטתו (שמואל), או על הבלו בלבד (רב). ועוד נחלקו האם הבור שהתורה חייבה היינו דווקא בהפקיר את רשותו ובורו, או אפילו בלא הפקיר אלא את רשותו בלבד, והנפק"מ האם כלים שנפלו לתוכו פטורים (בור) או לאו. הגמרא מחשבת את כל זאת.

להלן דברי רב שמעמיד את המשנה שמדובר שלא הפקיר את מימיו, ואז אינו חייב משום בור כשאדם הוחלק ונפל, ואינו חייב לשלם, אך החיוב של המשנה מתייחס על הכלים של אחרים שהוזקו, שעל זה חייב לשלם מדין שורו.

א. אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא שטינפו כליו במים, אבל הוא עצמו

פטור קרקע עולם הזיקתו, שאין לה בעלים, ומצד המים, זה גרמא בעלמא.

אמרו לשמואל דברי רב וטען נגדו, שהטעם משום בור, ולכן הדין להיפך והיינו: חייב משום בור ולא משום ממונו, וכיוון שכן, אינו מתחייב על הכלים שנפלו שם אלא על האדם עצמו שהוזק בהם (חבטה).

ב. דשמואל אמר אבנו וסכינו ומשאו מבורו למדנו, וכולן אני קורא בהן שור ולא אדם חמור ולא כלים.

והני מילי לענין קטלא, אבל לענין נזקין אדם חייב וכלים פטורין, ששבירתם זו היא מיתתם.

ורב הני מילי היכא דאפקריניה<sup>99</sup>, אבל היכא דלא אפקריניהו ממונו הוא.

(קושיה) מתיב רב אושעיא ונפל שמה שור או חמור: שור, ולא אדם. חמור, ולא כלים: מכאן אמרו נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, כגון העול, חמור וכליו כגון מרדעת, ונתקעו: חייב על הבהמה ופטור על הכלים.

להלן ההמשך של הברייתא בתיקון הגמרא:

מאי דומה לזה? אבנו וסכינו ומשאו שהניחן ברה"ר והזיקו.

לפיכך אם בא אדם בצלוחית בידו ונתקל אם הטיח צלוחיתו באבן ונשבר, חייב.

הגמרא מדייקת שחלק מהמשנה קשה לרב וחלק לשמואל:

רישא קשיא לרב, הגמרא הבינה שלא הפקירם, ועם כל זאת, מדמה את זה לבור.

וסיפא קשיא לשמואל שמחייב כלים (צלוחית) באבן משום שור ולא משום בור.

(קושיה) ולטעמין תיקשי לך היא גופא: רישא פטור וסיפא חייב?!

אלא רב מתרץ לטעמיה ושמואל מתרץ לטעמיה.

רב מתרץ לטעמיה -

במה דברים אמורים אבנו וסכינו ומשאו דומים לבור כשהפקירן, אבל לא הפקירן:

חייב מדין שור לפיכך: הטיח צלוחיתו באבן חייב.

ושמואל מתרץ לטעמיה -

השתא דאמרת אבנו וסכינו ומשאו כבורו דמי: לר' יהודה דמחייב על נזקי כלים

בבור לפיכך הטיח צלוחיתו באבן חייב.

למדנו בברייתא שהטיח צלוחיתו חייב, להלן שתי לישנות באיזה מקרה מדובר.

(1) א"ר אלעזר לא שנו אלא שנתקל אדם באבן ונשוף נחבט הצלוחית באבן, אבל נתקל בקרקע ולא באבן ונשוף באבן פטור שהקרקע גרמה לו - דלא כר' נתן

סוסבר שכשליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי, לגבי שור שדחף אדם לבור.

(2) איכא דאמרי - א"ר אלעזר לא תימא בנתקל באבן ונשוף באבן הוא דמחייב, אבל נתקל בקרקע ונשוף באבן פטור, אלא אפילו נתקל בקרקע ונשוף באבן חייב כמאן כר' נתן.

ר' יהודה אומר מתכוין חייב ואינו מתכוון פטור

להלן הגמרא מנסה לברר על מה נחלקו רבי יהודה ור"מ במשנה, רבה מנסה לבאר ואביי דוחה, ומסיק אביי שנחלקו בתרת: על שעת הנפילה ולאחר נפילה. ויבאר שיטת רב יוחנן (כט): הסובר שנחלקו על אחר הנפילה בלבד. בנוסף מביאה הגמרא ברייתא נוספת שנחלקו רבי מאיר ורבנן באותה מחלוקת.

ה"ד מתכוין?

<sup>99</sup> ושמואל דסבר הכא דאפילו לא אפקריניהו הוי בור מצי סבר דבור ברשותו פטור לגמרי ואפילו בור לא הוי דמצי א"ל ברשותי מאי בעית ומה שבקונטרס רצה לחייב בהפקיר רשותו ובורח כמו בחופר בור ברה"ר אין נראה לר"י דחופר בור ברה"ר חפר בור באיסור וכן חפר בור ברשותו סמוך לרה"ר באיסור חפרו ואפילו חפר באמצע רשותו והפקיר רשותו ולא בור כיון דשלו הוא חייב להסיר התקלה כדאמרין בהפרה (לקמן דף מח. ושם) דכיון דאית ליה לממלייה ולא מלייה כמאן דכרייה דמי אבל הפקיר רשותו ובורו דחפר בהיתר וגם השתא דהפקיר לאו בעל הבור הוא לא מחייב תדע דבפ' הפרה (לקמן נא.) דחקין לאשכוחי בור של שני שותפין:

<sup>99</sup> תוספות ד"ה ה"מ היכא דאפקריניהו. פ"ה דסבר רב דבור שחייבה עליו תורה בהפקיר רשותו ובורו וא"ת דבשמעתין דמחזרת (לעיל דף כא.) ר"ל דרב סבר בור ברשותו חייב ושמואל סבר דפטור ופי' שם בקונט' דפליגי בהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו וי"ל דלא קיימא מסקנא דהתם הכי ומיהו נראה דרב מצי סבר שפיר דהפקיר רשותו ולא בורו נמי חייב אע"ג דאבנו וסכינו ומשאו דלא אפקריניהו לא הוי בור לרב היינו משום דעדיפי מבור ואיכא נמי לחיובינהו משום שור ולחייב בהן את הכלים אבל בור ברשותו ליכא לחיובי משור דשור ברשותו פטור כדתנן (לעיל דף ט:) חוץ מרשות המיוחדת למזיק לכל הפחות בור הוי ופטור על הכלים



# סיכום הדף היומי

# שקלא וטריא

## בבא קמא כט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת  
דינא ליבה בת עטל זיל  
עובדיה חיים בן רחל זיל  
ת.נ.צ.ב.ה



הגמרא חוזרת ומעמידה את נפילת הגמל במקרה אחר:

2. דאתקיל האדם בדרך יבש, שהוא פושע, ואתקילה ביה גמלא.

להלן דברי הר"א שבא להגדיר מתי נחלקו ר"מ ורבנן:

רבי אלעזר אמר בשעת נפילה מחלוקת.

(קושיה) אבל לאחר נפילה מאי? דברי הכל פטור, והא איכא ר"מ דמחייב

שהברייתא דיברה גם על לאחר נפילה, שכתוב 'ולא סלקו' שמשמע לאחר נפילה? אלא

מאי? דברי הכל חייב, והא איכא רבנן דפטרי?

אלא מאי 'בשעת נפילה' אף בשעת נפילה, אין לומר דווקא לאחר מכן, וקמשמע לן

כדאביי שנחלקו בשניהם.

[עד כאן דף כט עמוד א]

דעת רבי יוחנן לבאר את מחלוקת רבנן ורבי יהודה

ג. ורבי יוחנן אמר לאחר נפילה מחלוקת.

אבל בשעת נפילה מאי? דברי הכל פטור?! והא מדקאמר רבי יוחנן לקמן לא

תימא מתניתין ר"מ היא דאמר נתקל פושע הוא מכלל דרבי מאיר מחייב?

אלא מאי דברי הכל חייב?

והא מדקאמר ר' יוחנן לקמן לא תימא מתניתין ר"מ היא דאמר נתקל פושע הוא

מכלל דפטרי רבנן!

אלא הא קמ"ל דמפקיר נזקיו דהכא הוא דפטרי רבנן שתחילתו באונס, דאנוס הוא,

אבל מפקיר נזקיו דעלמא שהשליכו בידעה, מחייבי. – וכוונתו כך: לאחר נפילה מחלוקת,

דהיינו המחלוקת שנחלקו ר"מ ורבנן היא רק לאחר נפילה, שקרה ע"י נפילה אך בהשליכו לא.

### מפקיר נזקיו

להלן יבאר מחלוקת האם הבור שהתורה חייבה היינו דווקא שלא הפקיר בורו, או

להיפך, דווקא כשהפקיר בורו.

איתמר מפקיר נזקיו:

רבי יוחנן ור"א: **חד אמר חייב וחד אמר פטור.**

לימא מאן דמחייב כר"מ, ומאן דפטור כרבנן?

(דחיה) אליבא דר"מ, כ"ע לא פליגי – הרי ר"מ מחייב באדם שהפקיר נכסיו לאחר נפילת

אונס, כ"ש בהפקיר, שתחילתו ברצון.

כי פליגי אליבא דרבנן-

מאן דפטור כרבנן.

ומאן דמחייב - אמר לך אנא דאמרי אפי' לרבנן –

עד כאן לא פטרי רבנן אלא במפקיר נזקיו דהכא (דלעיל) משום דאנוס הוא, אבל

מפקיר נזקיו דעלמא מחייבי.

והתניא (1) נשברה כדו, ולא סלקו. (2) נפל גמלו, ולא העמידו.

א. ר"מ מחייב בהזיקן.

ב. חכמים אומרים: פטור מדיני אדם וחייב דיני שמים, משום שלא סילק.

ומודים חכמים לר"מ שחייב -

באבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו שהוא חייב.

ומודה ר"מ לרבנן שפטור -

במעלה קנקנין על הגג ע"מ לנגב ונפלו ברוח שאינה מצויה, שאנוס הוא, והזיקו

שהוא פטור. אלמא שגם ר"מ מודה שאנוס פטור.

לאחר שאביי דחה את ביאורו של רבא, הוא חוזר ומפרש את הברייתא והמשנה באופן

אחר, שנחלקו בשני עניינים. ומדייק זאת ממה שיש במשנה שתי דוגמאות: הוחלק

במים ולקה בחרס, ומשמע שאחד בשעת נפילה ואחד לאחר נפילה - כדלהלן:

ב. אביי בתרתי פליגי- במשנה - כשהזיק את הכד בשעת נפילה וגם כשהזיק בחרסית

לאחר נפילה, כדלהלן:

1) פליגי בשעת נפילה<sup>2</sup> – זהו כוונת המשנה: הוחלק<sup>3</sup> במים בשעת נפילה.

נחלקו בנתקל פושע: **מר סבר נתקל פושע הוא ומ"ס נתקל לאו פושע הוא** והיינו

מה שאומר רבי יהודה במשנה: מתכוון לשובר והזיק בנפילה חייב, אך מתכוון להורידה פטור

דנתקל לא פושע הוא.

2) פליגי לאחר נפילה – זהו כוונת המשנה: **שלקה בחרסית לאחר נפילה.**

נחלקו במפקיר נזקיו. נחלקו התנאים לקמן (מט): באיזה בור חייבה התורה, חד סובר שאייר

בהפקיר רשותו ובורו, וחד סובר רשותו בלבד אך לא את בורו.

**מר סבר מפקיר נזקיו חייב** כיוון שהפקיר בורו.

**ומר סבר פטור** מכיוון שהפקיר בורו הוא לאו בור שחייבה אותו התורה.

ביאור דברי רבי יהודה **במשנה כך: במתכוין לזכות בחרסיה** שלא הפקירם חייב, ולא

מתכוון לזכות בחרסה, פטור שהפקיר נזקיו.

### ביאור הברייתא – שנחלקו בשעת הנפילה ולאחר מכן

עתה הגמרא מנסה להבין איך אפשר לבאר את הברייתא דלעיל (נשברו כדו ונפל גמלו)

ונחלקו בתרתי: והיינו בשעת הנפילה ולאחר נפילה,

ומדמתניתין בתרתי, ברייתא נמי בתרתי!

כדו משכחת לה: או בשעת נפילה או לאחר נפילה.

אלא גמלו:

**לאחר נפילה משכחת לה: במפקיר נבלתו** – שלפי חכמים בור שחייבה התורה היינו

כשלא הפקיר בורו.

**אלא בשעת נפילה היכי משכחת לה** הרי א"א להחשיב נפילת הגמל כפשעה, אז כיצד

יעשה שלא תיפול, אכן לגבי אדם שנתקל היה לו להתבונן בדרך שלא יפול?

1. **אמר רב אחא כגון דעברה במיא דרך שרעתא דנהרא** דהיינו שגדל הנהר

וכיסה את מראה הדרך, שפושע הוא שולוא המים לא היה נתקל בגמל.

הגמרא מנסה להבין מדוע הוא נכנס לדרך זו שמלאה במים:

ה"ד:

אי דאיכא דרכא אחרינא - פושע הוא, אין לו דין נתקל לכ"ע!

ואי דליכא דרכא אחרינא - אנוס הוא!

דף מז: ושם) [ לגבי הכניס שורו לחצר חבירו שלא ברשות, וחפר בור (בעל החצר אנוס, ואחר

כך הפקיר את רשותו, שחייב] בעל השור חייב בנזקי חצר ובעל חצר חייב בנזקי הבור

ובשמעתין אמר גבי גלל דאם הפכה בפחות מג' אם נתכוין לזכות בה חייב אע"פ שהוא לא

עשה בור זה כיון דדידיה הוא עליה דידיה רמי לסלקו ואיך מודים קאי אפולגותיהו דלאחר

נפילה ומודה רבי מאיר לחכמים במעלה קנקנין ונפלו ברוח שאין מצויה דפטור אע"פ שהיה לו

פנאי לסלק דהוי מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס ומצי אמר האי בירא לאו אנא כריתיה כיון

דבאונס נעשה ולכך נקט קנקנין שמשתברין בנפילתם וסתמא מפקר להו:

<sup>א</sup> תוספות ד"ה הוחלק אחד במים בשעת נפילה או שלקה בחרסי' אחר הנפילה. ה"ה דמ"ל

איכא אלא דנקט הכי משום דסתם חרסים מפקיר להו כדמוכח הוה דקנקנין, ומים לא מפקר

להו פול' האי ועוד דרב אוקי למים דמתניתין בדלא אפקרינהו וכי פליגי בדלא אפקרינהו דוקא

בשעת נפילה פליגי דלאחר נפילה מודה ר"י שעליו לסלק כיון שהם שלו ויש לו פנאי לסלק אבל

בפולגתא דלאחר נפילה במפקיר נזקיו לאו דוקא לאחר נפילה אלא אף לאחר נפילה שהיה לו

פנאי לסלק פטור ר"י משום דהוי בור דלית ליה בעלים ור"מ מחייב אף בשעת נפילה כיון דסבר

דנתקל פושע הוא ומפקיר נזקיו חייב:

<sup>ב</sup> תוספות ד"ה פליגי בשעת נפילה בנתקל פושע. דלר"מ דפושע הוא חייב כל כמה דלא הוה

ליה פנאי לסלק קרי שעת נפילה ולאחר נפילה פליגי במפקיר נזקיו ואפי' לאחר נפילת פשיעה

כגון ששיבר במתכוין, דרבנן דפטרי ס"ל דלא חייבה תורה אלא בור דצית ליה בעלים כגון

הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו או חפר בור סמוך לרה"ר וכן משמע לישנא מר סבר מפקיר

ועוד דקאמר לקמן מפקיר נזקיו מאי מתכוין איכא לפרש במתכוין ושיבר כמו שפירש על

שעת נפילה ולא בעי לאוקמי אביי פולגותיהו בלאחר נפילה בנתקל פושע דלרבי מאיר דפושע

הוא חייב דהוי מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה ולרבנן דלאו פושע הוא פטור דהוי מפקיר

נזקיו לאחר נפילת אונס וכן אית ליה לר' יוחנן בסמוך, משום דמתני' מוכח דבתרתי פליגי

ולא היה זה בתרתי אלא בחד דחד טעמא הוא. והשתא נמי תרי, ומודים דקתני בברייתא חד

קאי אשעת נפילה דמודים חכמים לר"מ באבנו וסכיננו ומשאו דנפלו ברוח מצויה שהוא חייב

אע"פ שלא היה לו פנאי לסלק, אבל ברוח שאין מצויה היה פטור אע"ג דלא אפקריה דסתם

אבנו כו' לא מפקר להו כי נפלו שאין מתקלקלין בנפילתם ומשום דלא היה לו פנאי לסלק מיפטר

דאי היה לו פנאי לסלק היה מחייב אפי' ברוח שאין מצויה דכיון דלא אפקרינהו עליה דידיה

לסלוקינהו כדאמר בסמוך דמתכוין לזכות בחרסין ואפי' נתנו אחר שם כדאמרין בהפרה (לקמן

# סיכום הדף היומי

# שקלא וטריא

## בבא קמא כט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת  
דינה ליבה בת עטל ז"ל  
עובדיה חיים בן רחל ז"ל  
ת.נ.צ.ב.ה

### מי מחייב ומי פוטר

עכשיו הגמרא מבררת מי המחייב ומי הפוטר במחלוקת הנ"ל של מפקיר נכסיו. בתחילה הבינה שר"א הוא המחייב, כמו שמוכיחה למטה. אמנם, אחר כך הגמרא מקשה על זה, ומוכיחה שרבי יוחנן הוא הסובר חייב, ואזי מסיקה שר"א המחייב בברייתא למטה בא לפרש טעמו של רב בלבד.

### תסתים דר"א הוא דאמר חייב-

דאמר רבי אלעזר משום רבי ישמעאל שני דברים אינן ברשותו של אדם, ועשאו הכתוב כאילו הן ברשותו ואלו הן: (1) **בור ברשות הרבים** כלומר שחיוב בור הוא רק בר"ה, שלא היה שלו מעולם, אבל למ"ד שהוא פטור, סובר שדווקא אם לא הפקיר בורו מתחייב (2) **וחומץ משש [שעות] ולמעלה תסתים** שלמרות שאסור בהנאה, התורה החשיבה את רשותו להתחייב עליו בבל יראה ובל ימצא.

**(קושיה) ומי אמר רבי אלעזר הכי?!  
והא אמר רבי אלעזר איפכא: דתנן-**

לגבי זבל שהופקר ברשות הרבים ואדם הפכו ממקום למקום.

ההופקר את הגלל ברה"ר והוזק בהן אחר: **חייב בנזקו** שקונה בהגבהת הזבל והיינו ממונו. ואמר ר"א על משנה זו: **לא שנו אלא שנתכוין לזכות בהן** שממונו הוא ואפילו שהניח ברה"ה כונתו ליטול זאת משם לאחר זמן, אבל לא נתכוין לזכות בהן פטור. **אלמא מפקיר נזקיו פטור!** אפילו שכרה בור, דהיינו שהפכו ונתקל אדם במקום שזרקו, ובמקום הראשון לא היה נתקל בו, אלמא שבור שחייבה התורה היינו רק בבור שלא הפקירו.

א. **רב אדא בר אהבה שהחזירה למקומה** – הרי הזבל כבראשונה, כאילו לא כרה שום בור. אכן אם מתכוון לזכות אזי הבור הזה מתייחס אליו וחייב. **אמר רבינא משל דרב אדא בר אהבה למה הדבר דומה?  
למוצא בור מגולה וכסוהו, וחזר וגילהו.  
(קושיה) מי דמי?! התם לא אסתלק להו מעשה ראשון, הכא אסתלק להו מעשה ראשון?!**

הא לא דמי אלא: **למוצא בור מגולה וטממה, וחזר וחפרה, דאסתלקו להו מעשה ראשון וקיימא לה ברשותו.**

ב. **רב אשי כשהפכה לפחות משלשה**<sup>כ</sup> דהיינו שמתחילה לא הגביה שלושה כדי לקנותה (ולאו ממונו הוא), וגם לא נסתם הבור מעולם, וגם לא נחשב ככורה בור מחדש, שהרי לא הרחיק ג' טפחים ממקומו הראשון, ולכן נחשב שמעשה הראשון לא הסתלק. [אכן, אם היה מתכוון לזכות, למרות שהוא למטה מג' טפחים, יש מ"ד שקונה מן הפקר בהבטה].

אחרי שהסברנו דברי ר"א בברייתא שלא יסתור את דבריו, הגמרא שואלת מדוע הוא העמיד את המשנה במקרה מסוים כדי שלא יהיה קנין ולא כיוון לזכות בו, ולא מסביר באופן פשוט, שהייתה למעלה מג' אלא שלא כיוון לזכות והיינו הבור שאסרה התורה לשיטתו:

**(קושיה) ומאי דוחקיה דר"א לאוקמיה כגון שהפכה לפחות מג' וטעמא דכי נתכוין לזכות בה הא אין מתכוין לזכות בה לא לוקמה למעלה מג' ואע"ג דלא נתכוין לזכות בה חייב.  
(תירוץ) אמר רבא מתני' קשיתה-  
מאי אריא הפך, לתני הגביה? - אלא ש"מ כל הפך למטה משלשה הוא.**

### דברי רבי יוחנן

עד עתה, הסכמנו שר"א סובר שבור שחייבה התורה היינו שהפקיר בורו, ומכלל שרבי יוחנן סובר שהוא רק אם לא הפקיר בורו, ולכן המפקיר נזקיו פטור. עכשיו הגמרא דנה האם באמת רבי יוחנן סובר כן, ולבסוף הגמרא חוזרת מזה שבאמת ר"א סובר שהמפקיר נזקיו חייב.

**ומדברי אלעזר אמר חייב, ר' יוחנן אמר פטור.  
(קושיה) ומי א"ר יוחנן הכי והתנן-**

המצניע את הקוץ ברה"ה ואת הזכוכית, והגודר גדרו בקוצים, וגדר של אבנים שנפל לרשות הרבים, והוזק בהן אחר: **חייב בנזקו.**

ואמר רבי יוחנן **לא שנו אלא במפריח**, כלומר שאינו מצמצם אלא מניח את הקוצים להתפשט, אבל **במצמצם** לתוך שלו, שהיינו בור ברשותו למרות שהפקיר את השטח לרבים, פטור.

עתה הגמרא מסיימת קושיתה לגבי מצמצם:

**מצמצם - לאו משום דהוא ליה בור ברשותו, מכלל דחיובא דבור ברשות הרבים הוא - אלמא מפקיר נזקיו חייב.**

**(דחיה) לא, לעולם אימא לך מפקיר נזקיו פטור.**

**ומצמצם מ"ט פטור? משום דאתמר עלה-**

**לפי שאין דרכן של בני אדם להתחכך בכתלים** וזה שנתכרך והוזק משונה הוא. [מפריח

חייב משום שזהו ממונו והפריחם בדרך הילוך בני אדם].

**(קושיה) ומי אמר ר' יוחנן הכי שהמפקיר נזקיו פטור?!**

והא א"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן-

החופר בור ברה"ר, שחייב רק בבור ברה"ה, **ונפל לתוכו שור או חמור ומת: חייב.**

### מסקנת הסוגיא

**(מסקנה) אלא לעולם רבי יוחנן אמר חייב.**

**ר"א אמר פטור -**

**(קושיה) והאמר ר"א משום רבי ישמעאל שתי דברים.**

**(תירוץ) לא קשיא: הא דידיה הא דרביה:**

[עד כאן דף כט עמוד ב]

<sup>כ</sup> מג' וכך איתא בריש אלו נערות (כתובות דף לא). והא דאמר בפרק חלון (עירובין דף עט: ושם) גבי חבית של שתופי מבואות צריך שיגביה טפח שאני שתופי מבואות דרבנן תדע דהתם לא להשמיענו דין הגבהה בכל מקום קאתי [אם הדין כן בכל מקום מדוע הוצרכו להשמיע כאן].

<sup>ככ</sup> תוספות ד"ה: אלא אמר רב אשי כשהפכה בפחות מג'. **מכאן אין לדקדק דלא בעי הגבהה ג' טפחים** דכי נתכוין קני בהגבהה פחות מג' דשאני **הכא משום דאפילו חבטה בהפקר קני א"נ משום דהוי האי גלל בכליו וקני ליה כליו** א"נ כשמגביה בידו דכיון שהוא בידו קני בפחות

# סיכום הדף היומי

# שקלא וטריא

## בבא קמא ל

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת  
דינה ליבה בת עטל ז"ל  
עובדיה חיים בן רחל ז"ל  
ת.נ.צ.ב.ה



- א. וכל הקודם בהן זכה [יתבאר בגמרא מחלוקת האם דווקא בשבחם, או אפילו בגופם (ולא מורין כן.)]
- ב. רשב"ג אומר כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה [יתבאר בגמרא שאפילו בגופם ומורין כן לכתחילה].
- ההופך את הגלגל ברה"ר והוזק בהן אחר: חייב בנזקו [יתבאר במסקנת הגמרא שאסור לזכות בהם, כיוון שאין להם שבח ולכן לא שייך לקנוס גופו או שבחו.]

### גמרא

דעת רבי יהודה – הניח ברשות מצווה / קשים / זבל

לימא מתני' דלא כר' יהודה-

דתינא ר' יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים, אדם מוציא זבלו לרה"ר, וצוברו, דהיינו שרשאי להניחו, כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה, שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ שלא יהיו מקפידים על כך.

(תירוץ) אפי' תימא רבי יהודה,

מודה רבי יהודה שאם הזיק משלם מה שהזיק.

אמנם הגמרא מקשה, שמובא במשנה לגבי גמל שהיה טעון פשתן ונדלק מאשו של בעל החנות, שאם בעל החנות הניח נרו מבחוץ, בעל החנות חייב. ועל זאת מוסיף רבי יהודה:

(קושיה) והתנן רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור מפני שהוא ברשות - מאי לאו משום רשות בית דין (פרסומי ניסא)! אלמא לא מחייב אם הניחו ברשות.

(דחיה) לא משום רשות מצווה: כמבואר בברייתא למטה:

דתינא רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור מפני שהוא רשות ב"ד של מצווה.

ת"ש כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים, כגון פותקין ביבותיהן, אם הזיקו חייבין לשלם. ורבי יהודה פוטר.

להלן שני תירוצים שעדיין אפשר להעמיד את משנתנו כרבי יהודה:

א. רב נחמן - מתני' שלא בשעת הוצאת זבלים ור' יהודה היא.

ב. רב אשי אומר תבנו וקשו נתן, שעדיין לא נעשו זבל וקשים הן, חייב משום

דמשרקי - לעיל ('אלו שאמרו') דיבר בזבל שאינו נוח להחליק.

[עד כאן דף ל עמוד א]

[משנה] המוציא את תבנו וקשו לרה"ר לזבלים - הקודם בהן זכה

- א. רב בין בגופן בין בשבחן מה שהשביחו ברה"ר - סבר קנסו גופן משום שבחן.
- ב. זעירי אמר בשבחן, אבל לא בגופן - סבר לא קנסו גופן משום שבחן.
- תנן ההופך את הגלגל, היינו רעי שאינו משיב, שמשובח ועומד, ברה"ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו.

(קושיה 1.) ואילו כל הקודם זכה לא קתני - לפי זעירי מובן, שכיון שלא משיב.

(תירוץ) תנא לרישא המוציא תבנו וקשו וה"ה לסיפא.

(קושיה 2.) והא תני עלה בברייתא (ס"ד מתייחס על הסיפא) - אסורין משום גזל.

(תירוץ) כי קתני אסורין משום גזל אכולה מתני' קאי אפילו על הרישא (תבן וקשו)

שמותר לזכות בה, ואזי מוכרח לפרש הכוונת הברייתא היינו לאותו שקדם וזכה.

### מתניתין

השופך מים ברה"ר והוזק בהן אחר: חייב בנזקו.

המצניע את הקוץ, ואת הזכוכית, והגודר את גדרו בקוצים, וגדר שנפל לרה"ר, והוזקו בהן אחרים: חייב בנזקו.

### גמרא

אמר רב לא שנו אלא דנטפנו כליו במים, אבל הוא עצמו פטור - קרקע עולם הזיקתו.

רב הונא מקשה עליו, שכיוון שהוא מחייב על נזקי כלים, היינו משום שלא הפקיר את מימיו, ולא בורו הוא שיפטר מנזקי כלים, אם כן, מדוע לא מחייב אותו על נזקי גופו, שהתערבו המים בעפר ונעשה רפש.

(קושיה) א"ל רב הונא לרב לא יהא אלא כרפשוני?!

(דחיה) מי סברת דלא תמו מיא?! בדתמו מיא<sup>צ</sup> נבעלו ואין כאן מים!

ותרתי למה לי? הרי הוא ביאר במשנה דלעיל (כח ע"ב), לגבי נשברו כדו והוחלק אחד במים, שחייב משום טינוף כליו אך לא משום נזקי גופו.

(תירוץ) חדא בימות החמה, וחדא בימות הגשמים, למרות שעשה בהיתר, אם הזיק חייב לשלם, כדלהלן:

דתינא כל אלו שאמרו: פותקין ביבותיהן לקלח שופכים לרשות הרבים, וגורפין מערותיהן:

בימות החמה: אין להן רשות.

ובימות הגשמים: יש להם רשות, ואע"פ שברשות, אם הזיקו חייבין לשלם.

[משנה] המצניע את הקוץ

א"ר יוחנן לא שנו אלא מפריח, אבל מצמצם לא - לפי שאין דרכן של בני אדם להתחכך בכתלים.

ת"ר המצניע קוצותיו וזכוכיותיו לתוך כותל של חבירו, ובא בעל כותל וסתר כותלו, ונפל לרה"ר והזיקו: חייב המצניע.

א"ר יוחנן לא שנו אלא בכותל רעוע, שהיה המצניע לעלות על דעתו שכותל זה עומד לסותרו, אבל בכותל בריא: המצניע פטור, וחייב בעל הכותל<sup>צ</sup> שהיה לו לסלקם משם. מכך לומד רבינא חידוש דין:

זאת אומרת המכסה בורו בדליו של חבירו, ובא בעל דלי ונטל דליו: חייב בעל הבור - וישנו חידוש ביחס לדין הראשון והוא:

מהו דתימא התם כותל רעוע אין סיבה לחייב את בעל הכותל דלא הוי ידע ליה למצניע דלודעיה שיבוש ויסיר זאת [ובכותל בריא חייב בעל הכותל שהוא עשה דבר משונה לסתור כותל בריא], אבל הכא דידיע ליה לבעל הבור הוה ליה לאודועיה שהוא נוטל את דליו - קמ"ל שאין טעם משום שיכול להודיעו או לאו.

חסידיים הראשונים - זהירותם

ת"ר חסידיים הראשונים היו מצניעים קוצותיהם וזכוכיותיהם בתוך שדותיהן ומעמיקים להן ג' טפחים כדי שלא יעכב המחרישה. רב ששת שדי להו בנורא אש.

רבא שדי להו בדגלת נהר חידקל.

האי מאן דבעי למהוי חסידיא:

אמר רב יהודה לקיים מילי דנזיקין.

א. רבא אמר מילי דאבות.

ב. ואמרי לה מילי דברכות.

### מתניתין

המוציא את תבנו וקשו לרה"ר לזבלים, דהיינו שירקבו התבן והקשו ויעשו זבל, והוזק בהן אחר חייב בנזקו.

<sup>צ</sup> מפקר להו והוי בור ופטור בו הכלים וי"ל דלא תמו כל כך שלא יהא עדיין ראויין לשום דבר ואי הוה גרס איפכא הוה ניחא מי סברת דתמו מיא?! ונכנסו בעפר ונעשה טיט, לא, דלא תמו מיא, שהמים צלולים עדיין, דמסתמא לא אפקרינהו:  
<sup>צ</sup> תוספות ד"ה חייב בעל הכותל. וא"ת כותל רעוע נמי איבעי ליה לאסוקי אדעתיה שמא הצניעם שם כשהיתה בריא וי"ל דמ"מ ראוי המצניע להתחייב כיון שפשע ואין צריך להעמיד ברעוע מעיקרו:

<sup>צ</sup> תוספות ד"ה לא יהא אלא כרפשו. הא דלא דייק הכי לעיל (דף כח.) בהוחלק אחד במים משום דהתם לא איירי כששכנסו אלא הכא תנא השופך משמע ששכנסו בכוונה במקום שנעשין רפש וטיט א"נ ברישא קתני הוחלקו משמע דלא עשו המים אלא החלקה אבל הכא קתני הוזק משמע שבמים עצמן הוזק:  
<sup>צ</sup> תוספות ד"ה בדתמו מיא. פירוש בתמו מיא נמי איירי וניחא ליה לאוקמי בין תמו בין לא תמו ודוקא בכלים מלאוקמי דוקא בלא תמו ובין בכלים ובין בעצמו וא"ת ואי תמו מיא סתמא

# סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא ל

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת  
דיינה ליבה בת עטל ז"ל  
עובדיה חיים בן רחל ז"ל  
ת.נ.צ.ב.ה



רב אדא בר אהבה אמר הלכה ומורין כן.

(קושיה) איני, והא **רב הונא** אפקר חושלי אדם אחד ששטח שעורים קלופים כדי יתיישבו והפקירם.

רב אדא בר אהבה אפקר **סליקוטא** פסולת עיצורי תמרים, פירוש אחר, שמרי תמרים של שר שמתייבשים – **כשמעתייה** שמורין כן.

(תירוץ) הנהו מותרין הוו שהתרו בהם כמה פעמים.

[עד כאן דף ל עמוד ב]

(קושיה) והא לא תני ברייתא הכי דתנן-

[רישא] המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבלים, והוזק בהן אחר: חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה ומותר משום גזל.

[סיפא] וההופך את הגלל לרה"ר והוזק בהן אחר חייב **ואסור משום גזל**.  
עתה הגמרא מיישבת, שכל דברי רב מתייחס על הרישא (בתבן וקש), אבל בגלל הוא מודה שאסור לזכות בו.

(מסקנה) אמר רב נחמן בר יצחק גלל קרמית!? דבר שיש בו שבח, קנסו גופו משום שבחו, דבר שאין בו שבח, לא קנסו.

לרב - לאלתר קנסין או לכי מייתי שבחא קנסין.

איבעיא להו לדברי האומר קנסו גופן משום שבחו-

**לאלתר קנסין, או לכי מייתי שבחא קנסין?**

**ת"ש מדקאיריין גלל** סיפא – לקושיא (2) שהקשו, משמע שסובר שאפילו שלא השיב עדיין, שהרי גלל לא משיב כלל, ועם כל זאת, הקשו עליו.

(דחיה) ותסברא!? כי אייריין גלל מיקמי דלשני רב נחמן, לבתר דשני רב נחמן מי איכא למירמא גלל כלל.

ולכן אין להוכיח משם, והגמרא נשאת בספק.

**האם נחלקו רב וזעירי במחלוקת תנאים – שטר שיש בו ריבית / המוציא תבנו**

וקשו

לימא כתנאי-

שטר שכתוב בו שלוה רבית:

א. ר"מ - קונסין אותו ואינו גובה<sup>א</sup> לא את הקרן ולא את הרבית.

ב. וחכמים אומרים - גובה את הקרן אבל לא את הרבית.

לימא **רב** דאמר כרבי מאיר, **וזעירי** דאמר כרבנן.

**אמר לך רב** אנא דאמרי אפי' לרבנן –

עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא קרן, דבהתירא, אבל הכא קרן גופא קמזיק עתיד להזיק.

**וזעירי** אמר לך אנא דאמרי אפי' לר"מ-

עד כאן לא קאמר ר"מ התם, אלא דמשעת כתיבה דעבד ליה שומא קציצה<sup>ב</sup> ועבר על לאו של 'לא תשימון עליו נשך', אבל הכא מי יימר דמזיק?

שיטת רשב"ג במשנתנו

עתה, הגמרא מנסה לתלות את מחלוקת רב וזעירי במחלוקת ת"ק ורשב"ג, המופיעים במשנתנו - כדלהלן:

לימא כהני תנאי-

להלן הברייתא לאחר תיקון הגמרא בדברי ת"ק שכתב כל הקודם זכה בהם, וממשיכה ואמרת 'ואסורין משום גזל' ומחלוקת בין גופם לשבחים:

המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והוזק בהן-

א. [ת"ק] אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה: **בשבחו**, ואסורין משום גזל: אגופן

ב. ר"ש בן גמליאל אומר כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם, וכל הקודם בהן זכה ומותרין משום גזל דהיינו אפילו על גופם.

**לזעירי - ודאי תנאי היא** שא"א להעמיד את רשב"ג כמותו.

**לרב -**

דכולי עלמא קנסו גופן משום שבחו -

והכא בהלכה ואין מורין כן קא מפילגי ר"ל ת"ק אמר שלא מורין כן, 'כל קודם הקודם זכה בהם' היינו אפילו גופם בדיעבד, אך אם בא לשאול 'אסורין משום גזל', ורשב"ג סובר שמורין קן.

**דאתמר -** לגבי האם מורין כן או לאו:

**רב הונא אמר רב הלכה ואין מורין כן.**

לפי שלא היה עבירה בגוף המלוה אלא בשטר אבל ברבית יש עבירה דהלואה ברבית אפי' בלא שטר אע"ג דאמרינן דמשעת כתיבה עבד ליה שומא בלא שטר נמי איכא איסורא בהלואה הקשה ריב"א אם יפסיד כל חובו לגמרי מצינו הלואה חוטא נשכר ואור"י דאין זה קושיא כי המלוה שמרויח קנסו בגוף מחמת השבח ומתוך כך יזהר אבל הלואה אין לנו במה לקנסם שתחילתו על מנת לפרוע הוא לזה:

<sup>א</sup> תוספות ד"ה שטר שיש בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית. נראה לר"י שר"מ קונסו להפסיד החוב לגמרי אפי' בהודאה ועדות אחרת כדמשמע לישנא דאין גובה לא את הקרן ולא את הרבית דמשמע דאין גובה כלל וכן משמע מדמדימי לקנסו גופו משום שבחו שמפסיד גוף הממון ואין להקשות דבפרק איזהו נשך (ב"מ דף עב. ושם) מדמי הך דהכא דשטר שיש בו רבית לשטרי חוב המוקדמין ומוקי ההיא דשטרי חוב כר"מ והיכי מדמי דהכא מפסיד גוף המלוה והתם אינו מפסיד אלא השטר דמה שאין מפסיד שם אלא השטר

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (טוטה כא):

# סיכום הדף היומי

# שקלא וטריא

## בבא קמא לא



לעילוי נשמת  
דינה ליבה בת עטל ז"ל  
עובריה חיים בן רחל ז"ל  
ת.נ.צ.ב.ה

**אי נתקל פושע הוא** והיינו כשמשליך תקלתו בר"ה, ואזי חייב אם הזיק את ממונו של השני - **שני נמי** יתחייב על נזקי ממונו של השלישי.  
**אי נתקל לאו פושע הוא** ואנוס הוא - **אפילו ראשון נמי ליפטר** על נזקי גופו של השני וכ"ש על ממונו.

[עד כאן דף לא עמוד א']

### (תירוץ)

**ראשון ודאי פושע הוא** - הוא חולק על סברת אבי דלעיל (כט), שאמר שנחלקו ר"מ ורבנן האם נתקל פושע או לאו, אלא כ"ע סוברים שפושע הוא.  
**שני אגופו מחייב**, למרות שנפל באונס, **דהוה לו לעמוד ולא עמד**.  
**אממונו פטור** - דא"ל האי בירא לאו אנא כריתיה אלא הראשון, ומפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס פטור.

**(קושיה) מיתבי כולן חייבין על נזקי גופן**, שהזיקו בגופם בין את ממונם ובין את גופם של אחרים, **ופטורין על נזקי ממונם** שהזיקו ממונם את אחרים.  
**מאי לאו אפי' ראשון?** ולכן נתקל לאו פושע הוא, וחייב על נזקי שני משום שהיה לו לעמוד ולא עמד, אך לגבי ממונו שהזיק את אחרים פטור שאנוס הוא.  
**(תירוץ) לא, לבר מראשון**.  
**(קושיה) והא' כולן' קתני?**

**(תירוץ) אמר רב אדא בר אהבה כולן: הניזקין** ר"ל כל אלו שניזקו מהראשון חייבים, אך הראשון חייב אפילו על ממונו שהזיק את אחרים.  
**(קושיה) האי מאי: אי אמרת בשלמא אפילו ראשון, היינו דקתני כולן, אלא אי אמרת לבר מראשון מאי כולן? ליתני הניזקין!**  
**ב. אלא אמר רבא**- הברייתא שאמרה 'כולן חייבים' מתייחסת על נזקי גופן של אחרים, שאפילו השני מתחייב על זה, כדלהלן:

**ראשון** שהיה לו לעמוד **חייב: בין בנזקי גופו דשני בין בנזקי ממונו דשני**.  
לגבי השני - למרות שהיה לו לעמוד אינו נחשב פושע כל כך כמו הראשון, וישנו דין ממוצע, דהיינו שמשווים את גופו כמו בור שמשלם על נזקי גופו של השלישי אבל לא על ממונו.  
**ושני חייב: בנזקי שלישי בנזקי גופו, אבל לא בנזקי ממונו** - דהוה ליה בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים.

**הניחא לשמואל, דאמר כל תקלה בור הוא**.  
**(קושיה) אלא לרב דאמר: אי אפקריה, אין, אי לא, לא, מאי איכא למימר?** ולא שייך לומר שהאדם הפקיר את עצמו.  
**ג. לעולם כדאמר [רבא] מעיקרא**,  
**ודקשיא לך** בברייתא **כולן חייבין תרגמה רב אדא בר מניומי קמיה דרבינא שהוזקו כלים בכלים** שאפילו הראשון פטור, שממונו הזיק את ממונו (כליו) של השני (לרב כשהפקיר ולשמואל אפילו לא הפקיר) - וכך הוא הביאור של רבא: כמו שאמרנו בהתחלה (א), שגופו של הראשון ושל השני הם כמזיקים בידיים, וחייבין על בין על גופו ובין על ממונו של השני, ואפילו שמואל מודה בזה, ולא בור הוא (דלא כהבנה השנייה דרבא). ולגבי ממונו של הראשון: לפי שמואל בין הפקיר או לאו היינו בור וחייב באדם בלבד לפי רב אם לא הפקיר, חייב בכל (אפילו בכלים) ואם הפקיר רק אדם (נתקל פושע). השני לגבי השלישי - כדלהלן: לגבי ממונו פטור אפילו אם הזיק בגופו של השלישי שהיינו נזק המופקר ע"י אונס הוא, או משום שלא הפקיר הזיק באונס.

### מתניתין

**שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה, ונתקל הראשון ונפל, ונתקל השני בראשון: הראשון חייב בנזקי שני:**

### גמרא

למדנו לעיל (כט) שנחלקו רבי מאיר ורבנן האם נתקל נחשב כפושע או לאו. עתה הגמרא מחשבת את סוגייתנו לפי שיטת אלו. בנוסף יבואר מחלוקת לגבי אדם שנפל באונס ולא היה לו אפשרות לעמוד, האם מתחייב כשאחרים נתקלו בו או לאו:  
**א. רבי יוחנן לא תימא מתני' ר' מאיר היא דאמר נתקל פושע הוא וחייב, אלא אפילו לרבנן, דאמרי אנוס הוא ופטור, הכא חייב, שהיה לו לעמוד ולא עמד**.  
אכן, במקרה דלא היה לו לעמוד, **לא היה לו להזהיר** ולא פושע, דטריד.  
**ב. רב נחמן בר יצחק** - אפילו תימא לא היה לו לעמוד, **היה לו להזהיר** את אחרים ולא הזהיר.

**תנן היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון: נשברה חבית בקורה, פטור. ואם עמד בעל קורה, חייב.**

**(קושיה) מאי לאו שעמד לכתף** לתקן הקורה על כתיפו דאורחיה הוא, וקתני **חייב דהוה ליה להזהיר**.

**(תירוץ) לא, כשעמד לפוש** שמשונה הוא ואין ר"ה עשוי לכך.  
**(קושיה) אבל עמד לכתף מאי? פטור?!**  
**אדתני סיפא: ואם אמר לו לבעל חבית עמוד פטור - לפלוג וליתני בדידה: בד"א כשעמד לפוש, אבל עמד לכתף פטור** - אלמא דאינו נפטר אלא כשאמר לבעל החבית עמוד.  
**(תירוץ) הא קמ"ל דאע"ג דעמד לפוש - כי קאמר לו לבעל חבית עמוד, פטור.**

**ת"ש הקדרין והזגגין מוכרי כלי זכוכית שהיו מהלכין זה אחר זה:**

- נתקל הראשון ונפל, ונתקל השני בראשון, והשלישי בשני - כיצד הדין:**
- 1) ראשון, חייב בנזקי שני, ושני, חייב בנזקי שלישי.
  - 2) ואם מחמת ראשון נפלו, ראשון חייב בנזקי כולם.
  - 3) ואם הזהירו זה את זה, פטורין.

**(קושיה) במקרה (1) מאי לאו שלא היה להן לעמוד ולמרות זאת, חייב השני בנזקי השלישי.**  
**(דחיה) לא, שהיה להן לעמוד.**  
**(קושיה) אבל לא היה להם לעמוד מאי? פטור?!**  
**אי הכי אדתני סיפא (3): אם הזהירו זה את זה פטור - לפלוג וליתני בדידה?!**

והיינו במה דברים אמורים שהיה להן לעמוד, אבל לא היה להן לעמוד פטורין.  
**(תירוץ) הא קמ"ל דאע"ג דהיה להן לעמוד כי הזהירו זה את זה פטורין.**  
להלן דברי רבא שמבאר את הברייתא דלעיל במקרה הראשון (1), כיצד כל אחד מתחייב לשלם את נזקו של הבא אחריו.  
נקדים הקדמה קצרה: ישנם נזקי גופו, דהיינו שהזיק את השני בגופו ממש, שמשלם בין על נזקי גופו של השני ובין על נזקי כליו בנוסף, ישנם נזקי ממונו של הראשון, דהיינו שכליו הזיקו את השני מדין בור ואז משלם רק אם הזיק את גופו של השני ולא כליו (בור ולא כלים).  
**א. אמר רבא:**  
**ראשון חייב בנזקי שני: בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו.**  
**שני חייב בנזקי שלישי: בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו**, דהיינו שאם ממונו הזיק את השני אפילו בגופו אינו משלם, למרות שבסתם בור מתחייב לשלם על נזקי אדם.  
**(קושיה) ממה נפשך?!**

<sup>12</sup> תוספות ד"ה וקתני חייב. שהוה לו להזהיר אע"ג דטריד לכתף היה לו להזהיר וא"ת ומנליה דמשום שהיה לו להזהיר חייב דלמא משום דמוקמינן לקמן דרמי כשלדא וחייב משום דלא ה"ל למימיה כשלדא וי"ל דכשלדא נמי דרפכ כשמכתף וא"ת אי אורחיה אמאי הוה ליה להזהיר, הא לקמן מוכח דאי לא רמי כשלדא פטור דאיבעי ליה לבעל חבית לאסוקי אדעתיה שמא יעמוד בעל קורה, וא"כ אפי' כשלדא נמי ליפטר הכא, דאיבעי ליה לבעל חבית לאסוקי אדעתיה שמא יעמוד כשלדא, כיון דדרך המכתפין בכך וי"ל כיון דלפעמים מכתף אין מניח

# סיכום הדף היומי

# שקלא וטריא

## בבא קמא לא



א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת  
דינה ליבה בת עטל זיל  
עובדיה חיים בן רחל זיל  
ת.נ.צ.ב.ה

### סיכום התירוצים של הגמרא:

שני		ראשון		נתקל ראשון	
במונו	בגופו	במונו	בגופו		
פטור - האי בור אני לא כריתי	חייב - היה לו לעמוד	חייב - כורה בור	חייב - מזיק	פושע	רבא (א)
פטור	חייב (נחשב כבור) על גופו ולא על ממונו	פטור	בין על גופו ובין על ממונו של שני (היה לו לעמוד)	לא פושע	רבא (ב)
פטור - אפילו אדם - מופקר ע"י אונס / או לאו הפקר	חייב - היה לו לעמוד	חייב - לשמואל כבור: אדם ולא כלים ורב: לא הפקיר חייב בכל הפקיר: אדם ולא כלים	חייב - מזיק	פושע	רבא מעיקרה (ג / א)

### [ברייתא] (2) ואם מחמת ראשון נפלו: ראשון חייב בנזקי כולם.

עתה הגמרא חוזרת ומבררת את הדין השני המופיע בברייתא דלעיל.

אמר מר אם מחמת ראשון נפלו: ראשון חייב בנזקי כולם.

מחמת ראשון היכי נפיל?! כיצד אירע שנפלו כולם מחמת הראשון.

א. רב פפא אמר דפסקה לאורחיה, חוצץ כל הדרך, כשלדא כנבילה המושלכת

בדרך וממלאה כל רוחב הדרך.

ב. רב זביד אמר כחוטרא דסמיותא<sup>צ</sup> כמקל של סומים, שמגשש הסומא בו

ופעמים שמושיטו לרוחב הדרך.

### מתניתין

(1) זה בא בחביתו וזה בא בקורתו ופגעו זה בזה, נשברה כדו של זה בקורתו של זה, פטור, שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך.

(2) היה בעל הקורה ראשון ובעל חבית אחרון.

נשברה חבית בקורה, פטור בעל הקורה, שזה מהלך כדרסו והוא זה שמהיר ללכת.

ואם<sup>צ</sup> עמד בעל קורה חייב שלא היה לו לעמוד שם.

ואם אמר לבעל חבית עמוד, פטור.

(3) היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון:

נשברה חבית בקורה, חייב.

ואם עמד בעל חבית, פטור.

ואם אמר לבעל קורה עמוד, חייב.

(4) וכן זה בא בנרו וזה בפשתנו:

[עוד כאן דף לא עמוד ב]

גיסא כדי שלא [יזק] כ"ש כשבעל קורה אחרון דאיבעי לסגויי באידך גיסא כדי שלא יזיק כדפי' (לעיל דף כג.) גבי כלב שנטל חררה ועוד דגם זה דוחק שהאדם רואה שהוא עומד ואין רואה שהוא עומד כשלדא ונראה לר"י דאורחא דמילתא הוא כשהולכין בעל חבית ובעל קורה זה אחר זה דאין האחרון יכול לעיין באותו שהולך לפניו כל שעה ולכך כי לא היא קורה כשלדא יש לאחרון ללכת בתחלת הלוח באידך גיסא כדי שלא יזיק או שלא יזקק ע"י עמידת הראשון אבל כשנושא את הקורה כשלדא אין לאחרון להסתלק באידך גיסא בין שהוא בעל קורה בין שהוא בעל חבית ולכך אין פושע אלא הראשון כשעמד ומיירי מתני' בין רישא בין סיפא שהקורה כשלדא [מתי שהבעל החבית הולך ראשון, ובעל הקורה אחריו, היה לו לשום לב שהוא הולך אחריו כשנעצר:]

<sup>צ</sup> תוספות ד"ה כחוטרא דסמיותא. ארב פפא פליג וס"ל לרב זביד דכי פסקה לאורחא כשלדא לא היה ראשון חייב בנזקי שלישי שהיה לו ליזהר כשראה השני שנפל אבל כחוטרא דסמיותא דהוי באלכסון כשנתקל הראשון בראש החוטרא אותו שבא אחר כך ונתקל בסוף החוטרא לא ראהו:

<sup>צ</sup> תוספות ד"ה ואם עמד בעל קורה חייב. בגמרא מוקי דרמיה לקורה כשלדא אבל אי לא רמיה כשלדא, פטור דאיבעי ליה לבעל חבית כשראה שעמד בעל הקורה לסגויי באידך גיסא כדי שלא יזקק אבל כי הוי כשלדא, לא פשע בעל החבית דלא ידע כשעמד כשלדא אע"פ שגוף האדם רואה כשעמד מה שעמד כשלדא אין רואה, אבל קשה דבסיפא (2) אם עמד בעל החבית אמאי פטור, דחבית לא מסתבר דהוי כשלדא שהוא דבר קטן וה"ל לבעל הקורה לסגויי באידך גיסא כדי שלא יזקק בעל חבית דהא כשבעל חבית אחרון מוטל עליו לסגויי באידך